

Абдуқаюм Йўлдош

ЮЛДУЗНИНГ ЙЎЛИ

Қисса

“Yoshlik” журнали
2008

* * *

— ...Мен хали машхур артист бўлиб кетаман! Юлдуз бўлиб кетаман!

Ха, у худди шундай деди. Гўё икки карра икки тўртлиги канчалар хакикат бўлса, унинг машхур хонандага айланиши ҳам худди шундай исбот талаб қилмайдиган аксиомадек.

Талаба йигитлардан бир-иккитаси истехзо билан кулиб кўйишди, толиба кизлардан уч-тўрттаси лаб буришди. Семиз Комила эса пичинг қилишдан ўзини тийиб туролмади:

— Вой ўлиб қоламан... — Сўнг нафрат билан кўшиб кўйди: — Жинқарча!

Вахоланки, келажак манзарасини айтаётган махал йигирма ёшлардаги котма йигитнинг қирпи сочларими, қирра бурними, шахд билан қимтилган юпка лабларими, қорачикларида ёнаётган лахча чўғми — нимасидир парвозга шайланаётган лочинни эслатарди.

Афтидан, йигит кўп бор давраларда ўзининг бу даъвосини айтган ва мазахларга, ошқора беписанд муносабатларга хўб дуч келавериб ё ўрганиб қолган, ё териси каттиклашган, шекилли, Комиланинг хақоратини қулоқлари тагидан ўтказиб юборди-да, ҳеч нарса бўлмагандай яна торини қўлга олди ва берилиб шўх бир мусикани чала кетди.

Мусика шўх эди, кўшиқ ҳам шунга яраша бўлди. Аммо...

Аммо давра бошқача эди.

Шахарнинг хадисини олиб улгуришган талабалар аллақачон “замонавий” кўшиқларга ўтиб олишган эди. Қизлар DVD дискини кўйишиб, экранда Бьянка деганининг кўкрак ўйинларини мириқиб томоша қилишни хуш кўришарди. Йигитлар эса “ВиаГРА” деган ансамблнинг ярим яланғоч жувонларининг думба ўйинларига ишқибоз. Яна қанчадан-қанча одамнинг хаттоки тили келишмайдиган рэп-пэплару, поп-хоплар уларнинг хизматида эди. Бу издиҳомда эса йигирма ёшлардаги йигитчанинг тор тинғирлатиб, биттагина доира жўрлигида кўшиқ айтаётгани давра иштирокчиларига эриш туюлаётганди.

Бунинг устига... давра аллақачон “қизиқ” улгурганди. Майи нобдан нўш этиб олган талабалар энди-энди ракс тушишни, айримлари эса ракс бахона бир-бирларининг пинжиларига кириб, қон кўпчиган баданларини бир-бирларига ишқашни ҳам ўринлатишган эди. Шундай махал қайдандир пайдо бўлиб қолган хофизнинг чираниб, бўйин томирлари ўқлоғдай бўртган холда “жонли” кўшиқ ижро этиши эхтирослари жўшиб, кўзлари лаззатдан юмила бошлаган мехмонларнинг устидан совуқ сув қуйиб юборгандай ёқимсиз таъсир кўрсатган эди.

Ва ниҳоят хофизнинг давра томонидан ошқора тарзда совуққина ва хаттоки душманлик кайфияти билан кутиб олинишининг учинчи сабаби шунда эдики, туғилган

куни нишонланаётган, аммо аллақачон ғирт маст бўлиб олган, шу сабабли энди хонадагиларга кўзларини аранг очиб, меровланиб қараётган Самад тўсатдан бостириб келган бу икки меҳмонни тузук-курук таништира олмади ҳам; бунинг ўрнига тушуниксиз бир нималарни ғўлдираб қўйди, холос.

Шунда ташаббусни ўз қўлига олган хофиз асло хижолат чекмаган холда ғилофдан торини олиш асносида эълон қилди:

— Мен Самаднинг синфдоши бўламан. Маданиятда ўқийман. Жўрам туғилган кунига таклиф қилиб, бир-иккита ашула айтиб беришимни илтимос қилганди. Мана, биз келдик, хизматингиздамиз.

На исмини айтган, на ўзи тенги доирачини таништирган хофиз шундан кейин ўзига қўл силкишга уринаётган Самадга қараб илжайиб қўйди-да, оғир бир ашулани айтишга тутинди. Бошқалар хали ўзига келиб улгурмасидан бурун тили захаргина Комила энгашиб, қўлини қўлига теккизиб турган йигитга шивирлади:

— Нахорги ошга келдим деб ўйлаяптилар шекилли.

Хофиз бўлса берилиб мақом қўйлашда давом этарди.

Энсаси қотган меҳмонларнинг бир қисми бир-бирига норози тарзда, қўшиқнинг авжига чиққан маҳал бўйин томирлари ўқлоғдай бўртиб чиққан хофизга эса ғазаб билан қараб-қараб қўйишарди.

Ахийри қўшиқ тугади.

Хофизнинг кейинги ашулага чоғланаётгани кўрган Комила нишини суқиб олишдан ўзини тийиб туролмади:

— Қўшиқ айтишни яқинда ўргандингизми, ука?

Кимдир “пик” этиб қулиб юборди. Илло, кизи тушмагур қандайдир қилиғи ёки гап-сўзи билан ўзига ёқмаган йигитларга ҳақоратомуз тарзда “ука” деб мурожаат қиларди.

Бирок хофиз довдираб қолмади. Торини тинғирлатиб созлашда давом этиш асносида гўё олдиндан бунақа саволларга тайёрланиб келгандай, Комиланинг истехзоли гапини ёқасидан олиб енгига ёпиштирди:

— Мен болалигимдан бери қўшиқ айтиб келаман, опа. Ўтган йили республика миқёсида ўтказилган иккита конкурсда ғолиб бўлдим.

Лекин Комила учун бунақанги тезкор жавоблар нима бўлибди! Ахир ҳатто энг гапга чечан йигитлар ҳам “Комилага гапир-у, қоч! Бўлмаса у гап билан тириклайин терингни шилиб олади!” нақлига амал қилишарди-да. Қиз бу сафар ҳам “терини шилиб олишнинг” устаси эканлигини намоёйиш этишдан ўзини тийиб туролмади чоғи, атай баланд овозда яна ёнида туриб олган ва тинмай қўлини қўлига теккизишга уринаётган йигитга мурожаат қилди:

— Нимагадир бу башарага қўзим тушмаган экан...

Шубҳасиз, Комила меҳмонни чақиб оладиган гапларни вагон-вагон қилиб қалаштириб ташларди.

Бирок... хофизнинг ўзи бунга имкон бермади:

— Тез орада бу башарага ҳамма ерда кўзингиз тушадиган бўлади, опа! — деди йигит ғурур аралаш ишонч билан. — Чунки... Мен хали машҳур артист бўлиб кетаман! Юлдуз бўлиб кетаман!

Ҳатто даҳанаки жангнинг роса ҳадисини олган Комила ҳам аввалига довдираб қолди. Ахир юлдузлик даъвосини ҳар куни эшитавермайсан-ку!

Бундан фойдаланган хофиз шўх қўшиққа ўтди...

Барибир алами ичида қолган экан шекилли, Комила ниҳоят ниятига етиб, ўзининг қўлини маҳкам чангаллаб олган гуруҳдош йигитга қараб тўнғиллади:

— Битта мини-диски йўғ-у, юлдуз бўламан дейди... Туя ҳаммомни орзу қилган экан. Бунга ўхшаганлар тикилиб ётибди... Гап десанг коп-коп-у...

Гурухдош йигит жон-жаҳди билан бош ирғаб, ўзи тузук-курук эшитмаган, маъносини ҳам илғамаган гапни:

— Тўппа-тўғри... — дея маъқулларкан, энди зўр бериб кўлини Комиланинг гумбаздай бели томон юборишни мўлжаллашга тушди.

Шўх кўшиқ яқунланай деб ҳам қолдики, бирон киши даврага чиқиб ракс тушмади. Бошида бир-икки маротаба кизларга қараб “Раксга” ишорасини қилиб кўрган доирачи даъватига жавобан ҳеч кимда хошиш уйғонмаганини кўргач, баттар қовоғини осиб, тумтайиб олди.

Ахийри кўшиқ тугади. Хофиз енгил таъзим қилиб кўйди. Доирачи эса ўшайиб тураверди.

Хонага бир лаҳзалик сукунат чўкди.

Шунда қутилмаганда бир чеккада, кўпчиликка кўшилмайгина турган Нафиса қарсақ қалиб юборди.

Кўпчилик киз томонга “ялт” этиб қаради.

— Яхши айтаркансиз, — деди баногоҳ бунчалик эътиборга тушиб қолганидан ҳам хижолат тортган, ҳам хаяжонланган Нафиса. Сўнг кўшиб кўйди: — Маза қилиб эшитдик. Ўйнаб кетишимга сал қолди.

Табиийки, киз бу гапни азбаройи лутф юзасидан айтди. Бирок шу мактовнинг ўзига ҳам кўзлари чакнаб кетган хофиз яна бир бор ним эгилди ва эхтиром билан деди:

— Миннатдорман, синглим. Бемалол ракс тушсангиз яхши бўларди. Сиздаканги хақиқий мухлислар хақиқий санъаткорни илхомлантиради.

Албатта, хофизнинг асли тенгдош кизлардан бирини “опа”, иккинчисини “синглим” деб аташи, бунинг устига аллақандай китобийроқ ва чучмалроқ тилда гапираётгани ғалати эди.

Бирок Нафиса ҳозир бу ҳақда ўйлаб ўтирадиган аҳволда эмасди. Ўзидан икки ёш катта Самад билан бир вилоятдан эканликлари сабабли, ўзини бу ерда деярли мезбон ҳис қилаётган киз дарҳол меҳмонларни дастурхонга таклиф қилди:

— Марҳамат, марҳамат.

Хофиз ортиқча мулозамат қутиб ўтирмасдан дарров кўрсатилган жойига бориб ўтирди. Унга гўё “Сенлар бизнинг санъатимизнинг кадрига етмадиларинг” деяётгандек ҳамон қовоғидан қор ёғаётган доирачиси эргашди.

Хофизнинг бояги гапига ўхшатиб жавоб қайтаришга улгурмагани учун алами ичида турган Комила энди ўзининг белидан қучиб олган йигитга қараб вишиллади:

— Бемаза қовуннинг уруғи кўп. Артист дегани босиб кетган ҳамма ёқни. Дарахтни тепсанг, тўрттаси тўқилади. Чақирсанг-чақирмасанг ҳам ҳеч бўлмаса қорнимиз тўяди-ку, деб келишаверади узун-қиска бўлишиб.

Эхтимол, киз бу гапни шивирлаб айтмоқчи бўлгандир. Аммо шу қадар каттик шивирладики... деярли ҳамма эшитди.

Нафиса музлаб кетди.

Стул ёнига етиб борган маҳал хофиз такка тўхтаб қолди, сўнг аста ортига ўгирилди ва ранги қув ўчган ҳолда, бирок иложи борица хотиржамлик билан, хаттоки енгил жилмайиб кўйишга уринган кўйи садо берди:

— Мен тез орада юлдуз бўлиб кетаман, опа. Ўшанда дўстим Самадга кўшиб ҳаммаларингни аввал концертимга, кейин шаҳардаги энг қиммат ресторанга таклиф қиламан...

— Сичқон сифмас инига...

Хайрият, йигитлардан бири магнитофон тугмачасини босиб юборган экан, хонани шовқинли чет эл мусикаси босиб кетдию, Комиланинг кейинги гаплари эшитилмай қолди.

Зеро, бир боқишдаёқ бир-бирларини мутлақо ёқтирмай қолган бу киз-йигитнинг

даханаки жангги узок давом этиши аниқ эди.

Ўзларига ёкадиган шунақанги жазавали мусикани кутиб турган йигит-қизлардан бир гуруҳи лиқиллаб ўртага чиқиб келишди.

Нафиса стулга ўтиришни ҳам, ўтирмасликни ҳам билмай иккиланиб туриб қолган меҳмонни яна бир бор таклиф қилди:

— Марҳамат.

Хофиз ноилож ўтирди, унинг ёнидан бадқовок доирачи жой олди.

— Марҳамат, дастурхонга қаранглар, — деди уларнинг қаршисидан жой олган Нафиса.

Аввал-бошдан талабаларга хос камхаржлик билан безатилган дастурхоннинг аллақачон ранги ўчиб бўлган эди. Айниқса ликопчадаги газак қолдиқлари бу ер кимнингдир жойи эканлигини кўрсатиб турарди.

Хофиз қичкина нон бўлагини ушатиб, оғзига солди, Нафиса узатган бир пиёла чойдан хўплади. Сўнг, ҳамон тўрда, гўё ўзининг бу ерда нима қилиб ўтирганига хайрон бўлаётгандай атрофга ажабланиб аланглаётган Самадга бир қараб қўйгач, ундан бир ёруғлик чикмаслигига ишончи ҳосил бўлди шекилли, торини ғилофга сола бошлади. Буни кўрган доирачи йигит ҳам чилдирмаси ғилофини очди.

— Олинглар, олинглар, ҳозир овқат олиб келаман, — мулозаматни давом эттирди Нафиса.

Хофиз бу таклифга ишонқирамагандай сал жилмайиб қўйди, сўнг қўлини кўксига қўйган ҳолда жавоб сўради:

— Энди бизга рухсат, синглим.

— Йўғ-э, бу нима деганингиз? — шошиб қолди Нафиса. — Бир пас ўтиринглар. Ҳеч бўлмаса овқатланиб олинглар.

Хофиз оппоқ тишларини намойиш қилаётгандай яна бир бор илжайиб қўяркан, анчайин беписанд охангда гапириб юборди:

— Раҳмат, синглим. Асло овора бўлманг. Ҳали борадиган жойларимиз кўп...

— Бирровга анча-мунча заказ тушганми?

Қулоғи тагида янграган бу истехзоли овоздан хофиз сесканиб тушди. Зеро бу саволни қаёқдандир пайдо бўлиб қолиб, тепасида гумбаздай бўлиб турган Комила берганди. Аммо хофизнинг “маданият” да ўқиши, гапга чечанлиги рост шекилли, шу захоти ўзини ўнглаб олди ва иложи борича бамайлихотирлик билан, аммо кизга еб қўйгудай тикилиб турган кўйи жавоб қайтарди:

— “Бирров”ларга, опажон, машхур бўлганимда бораман. Ўшанда мухлисларим менга навбатда туришади... Ҳозирча холис хизмат қилиб юрибмиз.

— Ўлар жойда эмасмиз, — бўш келмасди яна ўзига суйкала бошлаган бояги йигитни силтаб ташлаган Комила, — хизматингиз хақини тўлашга қурбимиз етади.

— Афсуски, мен ўзимга ўхшаган студентлардан пул олмайман.

— Студент бўлсак ҳам, тушиб кетган рўмолимизни пул тўлаб олдиришга қурбимиз етади. Шундай экан, битта артистдан тилимиз қисик бўлиб қолмайди...

— Мени бу ерга бошида рўмоли борлар таклиф қилмаган. Тасаввур қилинг, келсам, собиқ синфдошимни хурмат қилиб келдим бу ерга.

— Ўша хурматингизни нархлаб айтинг-чи...

— Унга тўлашга пулингиз етмайди.

— Ўзингиз ҳали маҳаллангиздан нари чикмай туриб, осмондан келасиз-а...

— Чунки мен бўлғуси юлдузман-да...

Комила пиқиллаб қулиб юборди.

Жанжал авж олаётганини кўрган Нафиса жон ҳолатда ўртага тушиб, Комилани жерқиб ташлади:

— Боринг, ўйнанг! Тилингиз кичиётган бўлса жанжаллашишга бошқа одам топинг! Нима, хофиздан бошқа эрмагингиз йўкми?

Комила дугонасига олайиб қаради:

— Ҳа, бунча “хофиз” лаб колдинг? Жигарингдан урдими, нима бало?

Қип-қизариб кетган Нафиса жаҳл билан қўл силтади:

— Э, боринг-е!

— Ё бунинг музикасига ўйнагинг келиб қолдими?

— Бас килинг...

Фурсатдан фойдаланган хофиз шоша-пиша фотиҳа қилган бўлди ва ўрнидан туриб Нафисага мурожаат қилди:

— Энди бизга рухсат, синглим.

— Вой, ўтирибсизлар-да...

— Айтдим-ку, борадиган жойларимиз кўп. Бўлмаса-ку, — шундай дея хофиз тепасида гумбаздай қад ростлаб турган Комилага ишора қилди, — Самад баҳона опаларнинг хизматини қилиб, бир дуоларини олсак бўларди-я...

Хофиз “опа” сўзини алланечук мамнун бўлиб, захархандалик билан тилга олар, буни хис қилган сайин ўзининг йирик гавдасидан ва ёшига нисбатан каттарок кўринишидан уялиб юрадиган Комила жиғибийрон бўларди.

— Худога шукр, опаларнинг сендай укаларга куни қолмаган...

Аммо Нафиса дугонасини бошқа гапиртиргани қўймади. Мусика яна баландлашгани сабабли у хофизга қараб овозини кучайтирди:

— Майли, ундай бўлса, ака. Сизларга катта раҳмат. Алоҳида, ўтирадиган бўлиб келингизлар...

— Албатта, албатта...

Хофиз билан доирачи ўринларидан туришди. Ўзига ёвқараш қилиб қараб турган Комила томонга кўз ташламасликка уринаётган хофиз қўлини кўксига қўйиб, хайрлашган бўлгач, зўр бериб сакраб ўйинга тушаётган талабалар орасидан ўтиб эшик томонга юрди. “Мик” этиб овоз чиқармаган доирачи унга эргашди.

Нафиса дарров меҳмонларнинг ортидан йўлакка чикди.

— Обшитамизнинг олдидаги остановкадан маршрутқа юради... — дея йўлни тушунтиришга уринди ҳамон дугонаси учун, умуман холис хизмат қилишга келган йигитларга нисбатан бўлган бугунги совуқроқ қабул учун хижолат чекаётган Нафиса.

Бирок хофиз уни гапиргани қўймади:

— Йўлни биламиз, — деди у яна илжайиб. — Ҳозир нима кўп — такси кўп. Пулини қелишсангиз бўлди, истаган маҳал истаган жойингизга обориб қўяди. Шунинг учун сиз биздан хавотир олманг-да, меҳмонлар олдига қиринг. Самадгаям ўзингиз қараб турарсиз. Анча тайёр бўлиб қолибди...

— Майли.

— Хайр.

— Яхши этиб борингизлар. Раҳмат.

Энди кетиш учун бурилган хофиз тўсатдан тўхтади ва кизга қаради:

— Айтгандай, исмингиз нима эди?

— Нафиса.

— Меники Садриддин. Садриддин Меҳриддинов. Эшитганмисиз шунақа исмни?

Нафиса довдираб қолди, сўнг ёлғон гапирди:

— Эшитганман. Ўша сизмисиз?

— Ҳа, менман, — ғурур билан кўкрак қерди хофиз. — Лекин эшитмаган бўлсангиз ҳам кўп афсус чекманг. Чунки тез орада бу исмни албатта эшитасиз. Чунки мен тез орада машхур бўлиб кетаман!

— Насиб, насиб... — беихтиёр гудранди киз.

— Сиз билан, анави семиз опа билан ўшанда гаплашамиз... Лекин сиз билан ундан олдинрок ҳам учрашиб қолсак керак... Майли, хозирча хайр.

— Хайр.

Садриддин исмли бу хофиз шахдам қадам ташлаб кетди.

Нафиса унинг ортидан ажабланиб қараб қолди. Беихтиёр кўнглидан “Одам ҳам ўзига шунчалик ишонадимми? — деган ўй ўтди. Сўнг дарров хофизни ёқлай кетди: — Талантига ишонса керакки, шунақа катта гапираяпти. Ахир Худоям сўраганингни беради, дейишадик. Ажаб эмас, катта артист бўлиб кетса! Биз шундай одам билан танишлигимиздан фахрланиб юрсак!..”

Нафиса ғала-ғовур янада кучайган хонага қайтди.

— Келдингми? — истехзо билан кутиб олди эшик ёнида ўшайиб турган Комила. — Мен сени анави жинкарча олифтанинг аврашларига учиб, бирга кетиб қолдингми деб ўйлабман. — Сўнг шикоят қила кетди: — Кўрдингми, тўртта кўшиқни чала-чулпа биладими-йўқми, осмондан келади. Индамасанг, ўзини “Халқ артисти” деб эълон қилибам юборади.

— Ким билади, балки ростданам “Халқ артисти” бўлиб кетар, — қулимсиради Нафиса.

Комила дугонасига ўқрайиб қаради:

— Гўр бўлади! Мозор бўлади!

Илжайиб қўйган Нафиса Самаддан хабар олгани шошди.

* * *

Ким билади, ўша окшом бўлғуси юлдуз хофиз Садриддин Меҳриддиновнинг гапига фаришталар “омин” деб юборишган эканми, ишкилиб, орадан икки хафта ўтар-ўтмас Нафиса у билан яна учрашадиган бўлди.

Тўғрироғи, шахсан хофизнинг ўзи билан эмас, у иштирок этадиган концертда.

Чиптани Самад берди.

— Садирнинг шахсан ўзи шахсан сенга бериб қўйишимни тайинлади, — деди у.

— Қайси Садир? — хайрон бўлди киз.

— Анави қуни туғилган қунимга келган экан-ку, — тушунтиришга уринди Самад. — Синфдошим. Ўчиб қолган эканман, билмапманам. Одам жа хижолат чекди кейин.

— Э, хофизми? — қулиб юборишдан ўзини тийиб туролмади ўша окшомги воқеаларни эслаган Нафиса.

— Ўша, — енгил тортди Самад. — Хайрият, эсингда экан.

— Бўлғуси юлдуз денг...

Энди Самад ҳам қулиб юборди:

— Э, у фанат! Неча йилдан бери юлдуз бўлмасам қўймайман деб юрибди. Бўлмаса мактабда ўзимиз катори туппа-тузуккина юрарди эски бир рубобини тинғирлатиб. Институтга кирдию, айниди-қолди. Ўнгидаям юлдузлик дарди, тушидаям... — Йигит бирдан собик синфдошини танқид қилаётганини сезиб қолдию, баттар хижолат тортиб, уни макташга тушди: — Лекин ўзининг балодеккина овози бор... Хуллас, билет сенга, жавоб бизга. Шошиб тургандим.

Бу кичикрок концерт залида Наврўз байрамига бағишлаб ёш хонандалар иштирокида ўтказиладиган концерт чиптаси эди. Қиз ётоқхона эшигига ёпиштириб қўйилган концерт афишасини кўрганини эслаб қолди. Энг кизиғи, афишани диққат билан ўқиб чиккан Комила лаб бўёғини олиб, афиша устига “х” шаклида чизик тортган, сўнг катта-катта харфларда “no star”, яъни “юлдуз йўқ” деб ёзиб қўйганди... Вахоланки, ўшанда Нафиса дугонаси нима учун бундай қилганига эътибор ҳам бериб ўтирмаган. Демак, “опа” ўзини

каттик хафа килган хофизнинг исм-фамилиясини кейинрок Самаддан сўраб билиб олган...

Ўйлай-ўйлай, ахийри Нафиса концертга боришга қарор қилди.

Ўша куни ҳар эҳтимолга қарши битта каттарок гулдаста ҳам сотиб олди. Ахир чипта текин бўлгандан кейин, гулга пул сарфлашга хаттоки толиба ҳам оғринмайди-да...

Зал ҳақиқатан ҳам кичкинагина экан. Шундаям у ер-бу ерда бўш ўринлар олақурук бўлиб кўзга ташланиб турибди.

Нафиса ёнида ўтирган, дамо-дам қўл телефонларига ёпишаётган кизларнинг беписанд гап-сўзларидан уларга чипта мажбурлаб таркатилганини тушуниб қолди.

Концерт бошланди.

Уч-тўртта ёш хонанда бирин-кетин сахнага чиқиб ашула айтишди. Чапаклар ҳам унчалик жонли чикмади, номига ва жуда сийрак бўлди.

Нафиса яна ёнида ўтирган билафон, олифта кизларнинг беписанд ва ҳақоратомуз тарзда “фанера” деб қўйишларидан хонандаларнинг жонли эмас, фонограммада қўшиқ айтишаётганини тушунди.

Қўшиқлар орасида катак шапка кийган, коп-кора, семиз киши ҳарсиллаб сахнага чиқарди-да, “Мен шоколадли қуёнман” кабилидаги бачкана гаплару анчайин пардасиз латифалар билан томошабинларни қулдиришга уриниб қоларди. Аммо пули куйган талаба томошабинлар унчалик қулишмас, жуда нари борса тиш оқини кўрсатиб қўйиш билан кифояланишарди.

Нихоят дастур ўрталарида сахнага Садриддин Мехридиновни таклиф этишди.

Ялтирок костюм-шим, сариқ қўйлак кийган, энли кизил бўйинбоғ таккан, орқага силлиқ таралган сочига нимагадир ялтирок кукун сепиб олган Садриддин торини кўтарганча микрофон қошига салобат билан юриб келишга уринаётганида яна Нафисанинг ёнида ўтирган кизлардан бир-иккитаси пикирлаб қулиб юборишди. Сўнг улардан бири мазах охангида хитоб қилди:

— Масхарабоз!

Бу орада микрофон ёнига етиб келган Садриддин томошабинларга икки бора ним эгилиб таъзим қилди ва торини қўлига олди.

Бу шўх қўшиқ эди.

Нафиса шундагина қўшни кизлар нима учун беписанд лаб буриб, бир-бирларига маънодор тарзда “фанера” деб қўяётганини тушунди: Садриддиннинг яқка ўзи битта тор билан қўшиқ айтаётгани холда мусикада ғижжагу доирадан тортиб дугору найга қадар бўлган асбобларнинг чалинаётгани эшитиларди. Бунинг устига, фонограммдан фойдаланаётган бўлса-да, бечора Садриддиннинг бўйин томирлари ўқлоғдай бўртиб қучанаётгани ғалати кўринарди.

Томошабинларнинг деярли ҳаммасини ташкил этган талабаларнинг аксарияти қўшиқни эшитишмади ҳам ҳисоб.

Буни кўриб-билиб, сезиб турган Нафиса яна эзилиб кетди: ахир хофиз концертга қанчалик тайёрланган, ҳаяжонланган. Ахир концерт хофиз учун имтиҳон топшириш билан баробар-да. Булар бўлса...

Ўзбек қўшиқларининг яхши бир томони борки, авждан кейин аста-секин сусайиш бошланади. Бу эса тезда қўшиқ тугашидан далолат ҳам беради.

Ана шу сусайиш бошланганини англаган захоти Нафиса гулдастанинг шилдирик қоғозини эҳтиётлик билан ушлаб кўтариб олди ва чеккадаги йўлакчадан аста-секин сахнага яқинлаша бошлади.

Мана, қўшиқ тугади. Афтидан, гулдурок қарсақлар ва ҳайкириклар қутган Садриддин залга жовдираб қаради. Аммо енгил қарсақ эшитилди, холос.

Катта гулдаста кўтарган Нафиса дархол сахнага кўтарилди ва илдам борганча гулни

хофизга тутди.

Хаяжондан Садриддиннинг кўзларидан ёш чикиб кетди.

Мудраб ўтирган томошабинлар ҳам бирдан сахнада катта гулдаста кўтарган чиройли киз пайдо бўлиб қолишганини кўришгач, “Зўр бир нарса ижро этилди шекилли” деган ўйда жонланиб қолишди. Ана шунда... ана шунда ўзини чиндан ҳам ортидан даста-даста гул кўтарган лак-лак мухлислари эргашиб юрадиган катта хофиз хис қилиб юбордим, хар тугул Садриддин энгашиб, гул тутиб турган кизнинг ёноғидан ўпиб олди.

Томошабинлар ёшлар эмасми, буни кўриб қийқириғу хуштакбозлик аралаш қарсақка зўр беришди. Айниқса йигитларга Худо бериб қолди.

Концерт бошланганидан бери залда биринчи маротаба гулдурас қарсақ янгради.

Бундан ажабланган концерт ташкилотчилари ҳам сахна ортидан мўралаб, зални хайратланиб кузатишга тушишди.

Ишкилиб, Садриддиннинг обрўи бирдан ошди-қолди.

Буни ўзи ҳам сезди чоғи, ял-ял яшнаб кетган йигит гулдастани қабул қилиб олаётган маҳал Нафисага шипшишга улгурди:

— Концертдан кейин кетиб қолманг, илтимос.

Ногахоний ўпични қутмагани боис қип-қизариб кетган киз ноилож бош ирғади.

* * *

Орадан ярим соатлар ўтганидан сўнг концерт тугади.

Томошабинлар издиҳомига қўшилиб ташқарига чикиб олган Нафиса соф кўклам хавосидан тўйиб-тўйиб нафас олди-да, сўнг хофизга берган ваъдаси эсига тушиб қолиб, қириш эшигидан нарироққа, зинапоё ёнига бориб турди.

“Балки Самадга бирон гапи бордир, — деган ўйга борди Нафиса. Кейин ўзича қарор қилди: — Профессорни ўн беш минут қутамиз. Майли, бу кишини ўн минут қутаман. Қелмаса — кетаман-бораман. Кеч бўлиб қолди, хали автобус юрадими-йўқми... Такси фалон пул сўраса керак...”

Бетокат тарзда соатига дамо-дам қараб қўяётган кизнинг аниқ эсида: энди кутишнинг ўнинчи дақиқаси бошланган, сўнгги томошабинлар ҳам зални тарқ этган ва Нафиса елкасига осиб олган бежирим сумкачасини тўғрилаб, бекат томон юрмоқчи бўлаётган эди. Худди шу маҳал кулранг костюм-шим кийиб олган, бир қўлида ғилофга солинган тор, иккинчисида каттагина сумка ва Нафиса тақдим этган гулдастани кўтарган Садриддин залнинг ён томонидаги зинадан ошиғич тарзда чикиб қолди.

— Кўрдингиз-а? Ўзингиз кўрдингиз-а? — деди кўзлари чакнаётган йигит ховлиқиб. — Ўз кўзларингиз билан кўрдингиз-а?

Дабдурустдан гап нима хақида кетаётганини англамаган киз ноаниқроқ тарзда бир нима деб ғўлдираган бўлди.

Аммо етти қабат осмон устида, булутлар бағрида сузиб юрган йигит мухлисагининг холатига ёинки ўзини тутишига эътибор берадиган даражада эмасди.

— Буни бориб Самадга айтиб берасиз, анави семиз опага айтиб берасиз... Улар билиб қўйишсин халқ ўз талантини қандай кадрлашини! Гулдурас қарсақ нақ беш минут тинмади-я! Администратор хайрон. “Бунақа овация фақат юлдузларга насиб этарди. Э, сенга гап йўқ!” деб юборди. Директор ўз оғзи билан “Беш кетдим!” деди.

Анавиларнинг бўлса барисининг кети қуйиб кетди. Барисининг ковоғи солиниб кетди. Битгаси бўлса уялмай-нетмай “Буни ўзинг уюштирддингми?” дейди. Ярамас! Ҳаммани ўзига ўхшатади-да. Тўртгасига текин билет берган экан, ҳаммаси қуруқ қўл билан келибди. Шунинг аламини мендан олмоқчи бўлди-да. Лекин менам бўш келмадим. Шартта “Бу кизни умримда биринчи кўриб туришим эди!” деб юбордим. Ичикоралигидан рангиям қорайиб кетди аблахнинг. “Агар танишинг бўлмаса нега унинг қулоғига бир нарса деб

шивирладинг?” дейди пасткаш. Дарров гапани ёқасидан олиб енгига ёпиштирдим: “Учрашувга таклиф қилдим, концертдан кейин кўришмоқчимиз!” дедим. Бўлди, ўчди шу билан. Лекин, биламан, гапимга ишонмай ортимдан пойлоқчилик қилиб чиқади. Ха, ана, қаранг, кўзи йилтираб турибди аблах...

Нафиса беихтиёр йигит ишора қилган тарафга кўз ташлади. Дархақиқат, Садриддин хозиргина чиқиб келган тарафдаги қоронғулик бағридан бир жуфт йилтираб турган кўз кўрингандай бўлди.

— Ишонмайди, оркамдан пойлайди... — зорланишга ўтди хофиз. — Ўзингиз айтинг, шунақалар билан бирга ишлаб бўладими, Нафисахон?

Албатта, кизнинг йигитга раҳми келди, шунақалар билан бирга ишлашга мажбур бўлгани учун ачинди ҳам. Аммо вақт ўтиб борарди. Ётоқхона эса олисда...

— Садриддин ака... — дея ниҳоят йигитнинг гапани бўлишга уринди Нафиса.

Лекин хофиз уни эшитадиган аҳволда эмасди. Шикоятга зўр берган йигит баногоҳ гулдастани кизга тутди ва укувсизлик билан сумка ҳамда торни бир қўлига оларкан:

— Менинг қўлтиғимдан олинг, — деб шипшиди.

Гарангсиз қолган Нафиса беихтиёр шивирлаб сўради:

— Нега?

— Анави аблах оркамдан пойлапти, — ерга қараб, янада паст овозда изох берди йигит. — Хозир кетиб қолсангиз, уч ой менга кун бермай, мазахлаб юради. Кўролмайдига, кўролмайдига. Талантимни тортиб ололмагандан кейин сассиқ гап қилиб асабимни ўйнатиш ҳаракатига тушиб қолади...

Тўғриси, Нафиса хофизнинг ким ҳақида гапирётганини, нима демокчи бўлаётганини унчалик тушунмади. Тушунгани шу бўлдики, қандайдир ҳамкасабаси Садриддиннинг ортидан чиққан ва хозир уни қоронғуликда кўзлари йилтирабгина пойлаб турибди. Энди унинг шубҳасини тарқатиб юбориш учун киз хофиз билан қўлтиқлашиб кетиши керак... “Гадонинг душмани гадо бўларкан-да доим”, деган ўйга борган киз ноилоҳ хофизнинг билагидан тутди.

Икковлон биргаликда бекат томон юришди.

Нафиса нимадир демокчи бўлиб оғиз жуфтлади, лекин хофиз аста пичирлаб, уни гапиртиргани кўймади:

— Тс-с... Оркамдан келаяпти, аблах...

Буниси энди ҳаддан ортик эди. Ким келаяпти, нимага келаяпти, умуман олганда эса, келса нима?.. Нафиса бозордаги томошақовок эмаски, кимнингдир олдида хофизнинг обрўси тушиб қолмасин дея унинг қўлтиғига кириб юрса...

Концерт зали ёнидаги катта кўчада эса таксилар қаторлашиб турарди.

Машиналарни кўрган захоти қаддини тик тутиб, атрофга янада викор билан бока бошлаган Садриддин энг олдинда турган “Жигули”га эмас, ўртарокда турган оппок “Нексия”га яқинлашди.

— Пул кетса кетсин, обрў кетмасин. “Нексия”га минганимни кўриб, кечаси билан ухламай чиқадиган бўлди, аблах... — шивирлаб тушунтириш берди хофиз.

Ха, йигит “минганимни” деди, яъни бирликда гапирди, инчунун гапининг авзойига қараганда киз билан шу ерда хайрлашадигандек эди. Нафиса бўлғуси юлдузнинг ўша кўринмас ичиқора душмани билан бугунги жанги шу ерда яқун топишини ўйлаб сал енгил тортгандек бўлди.

Бирок... ўрта ёшлардаги хайдовчи мулозамат билан орқа эшикни очиб турарди. Энди ўзини юлдузларга хос озгина паришонхотиру мудом ижод ташвиши билан банд одамдай тутатган хофиз эса худди шундай бўлиши керакдай аввал шошилмасдан нарсаларини орқа ўриндиққа жойлади, сўнг кизни таклиф қилди:

— Марҳамат.

Иккиланиб турган киз хатто эътироз билдириб улгурмасидан Садриддин яна гўёки чуқур хаёл оғушига ботганча олдинги эшикни очиб, ичкарига кириб ўтириб олди.

Нафиса типирчилаб қолди. Бир кўнгли хофиз билан шу ерда хайрлашмоқчи бўлди. Ахир у ўз оғзи билан “машинага минганимни” деб гапирди-ку. Кейин бирдан хаёлига “Балки аввал мени ташлаб ўтмоқчидир” деган ўйда ноилож орканги ўриндикка чикди.

Машина охиста ўрнидан кўзғалди.

— Тамом бўлди! — дея тантанали равишда эълон қилди машина катта йўлга чикқан махали ортига ўгирилиб, оппоқ тишларини яна бир бор намойиш этмоқчидай илжайиб кўйган Садриддин.

“Буларнинг ишиям кийин экан”, деб кўйди ўзича Нафиса барибир шунча саъй-харакат нимага қаратилганини унчалик англамаган ҳолда.

Хофиз таксичига... ўз манзилени айтди.

Лекин киз яна эътироз билдиришга улгуролмай қолди.

— Бугун катта иш қилдим! — ғурур ила яна дийдиёсини бошлади хофиз бу орада. — Ўзингиз кўрдингиз, халқ мени таниди. Халқ мени олқишлади. Кўрасиз, шу кўшиғим хит бўлади. Кўпи билан ҳафта-ўн кун деганда кассеталарда, дискларда пайдо бўлади. Аввал радиоларда айлантираман. Кейин бироз пул топиб, клип қилдираман-да, телевидениега бераман. “Марказ” билан “Ёшлар”нинг ўзи етади. Бир ой ичида ўз кучим билан рейтингнинг кучли учлигидан жой олишим аниқ. Майли, қолган иккитаси сотилган бўлсин.

Ўрта ёшлардаги хайдовчи йўловчига ҳурмат-эхиром билан қараб кўйди ва сўради:

— Кечирасиз... сиз халиги... кўшиқчимисиз?

Бундай иззатни пулга сотиб олишга тайёр хофиз қайрилиб ўтирган жойида ғурур билан кўкрак қерди ва қиёссиз фахр билан садо берди:

— Ҳа, мен хонандаман! Беш минута кам юлдузман!

Таксичи тирик артистни биринчи марта кўриб тургандай унга янада эхтиром билан қараб кўйди ва навбатдаги саволини берди:

— Бугун концерт бердингизми?

Ҳузурдан эриб кетаётган хофиз кўзларини юмди ва энг оддий ҳақиқатни тан олишга мажбур бўлаётгандай бош ирғади:

— Шундай қилдик, ака.

Ё хайдовчи аслида шумгина одам эди, ё чинданам соддалиги бор, ишкилиб кейинги саволни беришдан ўзини тийиб туролмади:

— Афишада ўнгача фамилия кўргандай бўлувдим...

Хофиз бепарво қўл силтади:

— Э, уларга ит ҳам қарамади. Мен сахнага чикқананда зални қарсақ босиб кетди. Ҳамма хайрон қолди. — Сўнг хофиз худди хайдовчи ўзининг гапига ишонмай қоладигандай, шоша-пиша кизга ишора қилди: — Мана, Нафисахон шахсан гувоҳ. Тўғрими, Нафисахон?

Илжайиб кўйган хайдовчи қаршисидаги кўзгучадан кизга кўз ташлади. Хиҷолатдан кизариб-бўзариб кетган, ғужанак бўлиб олган киз шоша-пиша бош ирғаган бўлди.

Аслида эса, Нафисанинг ичини ит таталаётгандай эди. Ким билади, эхтимол бўлғуси юлдузлар ёки артистларнинг ҳаммаси ўзларини шундай тутиб, сал ошириб, кўпиртириб гапиришар, “халқ, мухлисларим...” деган сўзларни ўйламай қалаштириб ташлайверишар. Бирок, масалан, мутлақо нотаниш хайдовчининг олдида ҳам мақтаниб кўйишдан не наф? Ё артистлар шу йўл билан мухлислари сонини орттиришармикан? Бирок авзойига қараганда, таксичи “Ўлининг эшагини суғор, пулини ол” қабилда иш юритадиган ўта айёр, устомон одамга ўхшайди.

Гўё кизнинг фикрини тасдиқлагандай, хайдовчи:

— Халқ албатта сизга ўхшаган талантларнинг қадрига етади, ука, — деб кўйди

алланечук носамимий тарзда, хаттоки мазах килаётгандай.

Хофиз эса отасидан хўрозканд олган ёш боладай баттар талтайиб кетди.

— Ижодимни янада кучайтираман, — дея Садриддин яна кизга ўзининг оламшумул режаларини тўкиб сола бошлади. — Аввал бир-иккита юлдузлар билан дуэт куйлайман. Бу тезроқ танилиб олишим учун-да. Тузукрок аранжировкачи топаман. Бир таниш шоир акахоним бор. Ўшани ишга соламан. Ана ундан кейин дарров ўзимнинг дискимни чиқараман...

— Плакат чиқаринг, плакат, — орага қўшилди илжайиб кўйган хайдовчи. — Расмингизни катта килиб, календарниям кўшиб.

— Буям тўғри, — дархол рози бўлди хофиз. — Факат... йилнинг уч ойи ўтай деб колди-ку. Халқ қабул қилармикан?

— Ўзимизнинг янги йил энди қираяпти-ку, — бўш келмади хайдовчи. — Сиз наврўздан бу ёғини календар қилинг. Асосийси — ўзингизнинг катта, рангли суратингиз. Сизнинг расмингизни кўргач халқ талаб олиб кетади.

— Буям идея, ўйлаб кўриш керак... — хайдовчи томонга миннатдорона бокди хофиз.

Барибир, Нафисанинг назарида бу ерда нимадир нотўғри бўлаётгандек эди. Дейлик, манави айёр хайдовчининг ҳам, хаттоки хофизнинг ҳам бўлар-бўлмасга ўртага халқни кўшавериши, унинг номидан гапиравериши ўринсиздай эди. Тўғри, хар иккалови ҳам халқнинг вакили, аммо уларнинг халқ номидан гапиришга маънавий ҳуқуқлари, ваколатлари бормикан...

Бунинг устига... бунинг устига боя концерт залида юз-икки юзта талаба йигит-кизнинг хуштак чалиб, қарсақка зўр бергани хали хофизнинг халқ томонидан эътироф этилганини билдирмайди шекилли...

Албатта, киз ҳозир бу мулохазаларини тилга олиб бўлмаслигини хис этиб турарди. Балки кейинчалик Самад билан гаплашар. Ҳар не бўлганда ҳам хофиз хар иккаловининг юртдоши, Самаднинг жон синфдоши...

Такси кўп каватли уйлардан бирининг ёнига келиб тўхтади.

Нафиса таксичини бежиз айёр одам деб ўйламаган экан. Зеро у хофизнинг:

— Қанча бўлади, ака? — деган саволига бошлаб жавоб берди.

— Сиздек одамдан пул олишнинг ўзи ноқулайку-я, лекин, майли, сизники табаррук, кейин, юлдуз бўлиб кетганингизда ҳаммага мактаниб юраман, шу акамнинг хизматини қилганман деб, шунча берақолинг...

Нафиса Садриддиннинг ранги ўчиб кетганиданок таксичи камида уч баробар кўп пул сўраганини тушунди.

Аммо ўзи айтганидай хофиз “Пул кетса кетсин, обрў кетмасин” дейдиганлар тоифасидан эди. Худди тишини суғуриб олаётгандай ёнидан айтилган пулни чиқариб бераркан, шу ердаям катталиқ килиб кўйишдан ўзини тийиб туролмади:

— Кейинги концертимдаям хизматда бўларсиз, ака.

Хайдовчи илжайди:

— Албатта, ука. Агар унғача “Мерс”ми, “Ласетти”ми сотиб олиб кўймасангиз...

Мана шу кичкинагина мактов аралаш хушомад ҳам шўрлик хофизнинг кайфиятини осмон қадар кўтариб юборди.

Аввалига Нафиса шу таксида ётоқхонасига қадар етиб олмокчи эди. Бирок хайдовчининг қув кўзлари ўзига ёкмагани учун “Садриддин акага айтсам, шопири кексарок такси ушлаб берар”, деган қарорга келди.

Хофиз яна тори ва сумкасини қўлига олди, гулдастани кизга тутди.

Индамаса, йигитнинг уй томон юрмокчи бўлаётганини кўрган Нафиса дархол:

— Энди мен қайтайин, Садриддин ака, — деди.

Хофиз кизга хайрон бўлиб қаради.

— Қаёкка?

— Ётокхонага.

— Шу махалда-я?

— Нима кипти, — кулимсиради киз. — Ҳозир нима кўп — такси кўп. Пулини келишсангиз... Айтмоқчийдимки, менга такси тўхтатишга ёрдамлашиб юборинг. Хайдовчиси кексарок одам бўлса бежавотир кетардим.

Хофиз кўзларини катта-катта очди:

— Байрам-чи?

Хайрон бўлиш навбати кизга келди:

— Канака байрам?

— Биринчи концертимни, катта муваффақиятимни нишонламаймизми? — йиғлагудай бўлди хофиз.

Қизнинг назарида, яна кандайдир тушунмовчилик содир бўлаётгандай эди. Ҳар қалай, оғизни тўлдириб “Биринчи концерт... катта муваффақият” дейишга хали эрта-ёв.

Айни пайтда Нафисанинг қаршисида мўлтираб турган йигитга раҳми келди. Беихтиёр Самаднинг бир гапини эслади: “Э, у фанат! Неча йилдан бери юлдуз бўлмасам кўймайман деб юрибди...” Афтидан, хофиз учун дунёда кўшиқдану машхур бўлишдан бошқа ташвиш йўқ шекилли.

— Самадниям чакирганман, — деб қолди бир махал Садриддин. — Земляклар бир ўтирсак ўтирибмиз-да.

— Самад акаям келадими? — бирдан жонланиб сўради Нафиса.

— Аллақачон келибам ўтиргандир. Битта калитни бериб кўйганман унга. Концертингга боролмайман, лекин зиёфатингга бораман, деганди. Қани, юринг-чи.

Сал енгил тортган Нафиса хофизга эргашди.

* * *

Йўқ, Нафиса адашган экан. Хофизни бу дунёда кўшиғу машхур бўлишдан бошқа нарсалар ҳам кизиқтираркан...

Тўққиз каватли уйнинг еттинчи каватидаги бир хоналик квартира. Ҳам ётокхона, ҳам ижодхона, ҳам мехмонхона вазифасини ўтайдиган ягона хона камбағаллик ва ғарибликнинг тимсолидай эди. Полда арзон палос, деворларда ранги ўчган, баъзи жойлари кўчиб ҳам қолган гулқоғозлар... Ўртада хонтахта. Чеккада шалоғи чиқиб кетган телевизор. Чап деворга такаб кўйилган шифонер. Каталакдеккина ошхона. Доғ босган газ плитаси. Крандан совуқ сув шилдирабгина оқиб турибди. Кичкина балкон. Бурчакда худди балконнинг ўлчамларига мослаштирилганга ўхшаш, одамнинг тиззасидан келадиган холодильник.

Самад хали келмаган экан.

Бўлғуси юлдузнинг шоша-пиша хонтахта устини йиғиштираётганини кўрган Нафиса:

— Мен ўзим, — дея хофизнинг кўлидан ишларни олди.

Одмигина дастурхон ёзилди, икки ликопча майиз, ковурилган ерёнғок кўйилди.

Балконга чиқиб, ўзига ярашиб турган спорт кийимини кийиб келган Садриддин сумкасидан сахна либосларига кўшиб алоҳида салафан халтачага солинган иккита нон, шоколад, яримта қолбаса ва битта қоньяк чиқарди.

Ичимликни кўрган киз безовталаниб қолди.

Бу орада ҳамон оғзи тинмаётган ва, табиийки, фақат бугунги муваффақияти хақида тўлиб-тошиб гапирётган хофиз Нафисани ўтиришга таклиф қилди.

Қиз ноилож ўтирди.

Йигит фотиҳа қилган бўлди ва шу ерда ҳам ўзини кўшиб кетди:

— ...Машхур бўлиб кетганимда сиз билан катта-катта ресторанларда ўтирайлик. Омин.

Қиз илжайиб кўйди.

У илдам бориб, қора чой дамлаб келганида Садриддин аллақачон коньякни очган ва икки пиёлага яримлатиб қуйишга ҳам улгурган эди.

— Менинг бугунги муваффақиятимни ювмасак бўлмайди, Нафисахон, — деди у ялингудек бўлиб коньяк қуйилган пиёлани узатаркан.

Қиз ўзига ярим пиёла чой қуйиб олди:

— Менга манави бўлади. Бу Самад акага туриб турсин.

— Самаднинг насибаси бўлак, — оёк тираб туриб олди хофиз. — Шундай кунда менинг қувончимга шерик бўлмасангиз бўлмайди.

— Мен ўзи умуман ичмайман.

— Мен ҳам! Лекин шундай кунда...

— Ҳозир Самад ака келиб қолса ноқулай бўлади... Қўйинг. Мен чой ичиб қўя қолай.

— Самад ўзимнинг жўрам. Бугунги муваффақиятимни эшитса, битта коньякни бир ўзи ичиб қўйиши аниқ.

— Лекин мен ростданам ичмайман.

— Мен ҳам, дедим-ку! Лекин нахотки... — хофизнинг кўзлари ғилтиллади, — менинг биринчи концертимни, биринчи муваффақиятимни, халқнинг олқишини кўриб туриб...

Садриддиннинг кўнгли бўшашиб, ўпкаси тўлиб бораётганини кўрган Нафиса ноилож пиёлани кўлига олди.

— Қани, менинг муваффақиятим учун! — қадах сўзи айтди йигит.

— Тезроқ юлдуз бўлишингиз учун, — кулимсираб тилак билдирди киз.

— Энди бу тарафдан проблема йўқ! — ишонч билан таъкидлади хофиз. — Лекин агар ниятингиз чин бўлса, пиёлани “ок” қилиб берасиз. Шунда ишонаман.

— Йўқ, Садриддин ака, мен ҳечам ичмаганман.

— Ахир... шундай кунда... халқ олдидаги биринчи имтихонимдан кейин... ўзингиз кўрдингиз-ку...

Йигит кишининг ялиниб туришини эшитиш, томоша қилиб туриш ғалати бўларкан.

Ноилож қолган Нафиса коньякдан бир хўплади.

— Йўқ! Йўқ! — туриб олди хофиз. — Нахотки истакларингиз самимий бўлмаса! Шуни ичиб беринг. Бўлди. Кейин Самадни кутамиз.

Сўнги дастак сабаб бўлдию, Нафиса кўзларини чирт юмганча аччиқ коньякни охиригача ичиб юборди... Ичини, ичакларини ўткир бир нима тилиб ўтган, кўзларидан дувиллаб ёш қуйилган кизга хофизнинг ўзи газак учун шоколад тутиб турарди...

Нафисанинг аниқ эсида: хофиз учинчи сафар ҳам йиғлагудай бўлиб ялинди, ёлворди: “Ахир менинг халқ олдидаги биринчи муваффақиятим учун... Илтимос... Қолганини Самад келганидан кейин...”

Коньяк оч қоринга тез таъсир кўрсатаркан.

Шундан кейин Нафиса хофизнинг эхтирос билан, титраб-қакшаганча:

— Мен сизни... ўша биринчи кўрганимдаёқ жон-дилимдан севиб қолганман... Сизсиз яшай олмайман... Тасаввур қилинг, мен машҳур бўлиб кетганимда ҳам бирга бўламиз... — деб шивирлаётганини эшитди.

Хофизнинг ўзи туман орасида қолгандай эди, сўзлари олисдан эшитиларди.

Ногоҳ Садриддин кизнинг кафтини синдириб юборгудай даражада маҳкам чангаллади ва:

— Сизни яхши кўраман, жоним! — дея хитоб қилди. — Ўзимни, бутун ижодимни сизга бағишлайман. Фақат сиз учун яшайман, фақат сиз учун кўшиқ айтаман!.. Номингизни абадий қиламан... Кўрасиз, мен хали машҳур бўлиб кетаман...

Сўнг... боши айланаётган, нимагадир дармони қуриб, наинки сакраб туриб кетишга, балки кўлларини кўтаришга ҳам кучи етмаётган Нафиса қулоғи тагида йигитнинг ўтли

нафасини сизди.

“Ҳозир... Самад ака келиб қолса нима бўлади?” деган дахшатли ўй миясига чакмокдек урилган киз жон-жаҳди билан ўзини орқага олди. Аммо мувозанатини йўқотиб, энсиз кўрпачага чалқанча йиқилди. Тийиксиз хирс измида қолган хофиз буни бошқача тушунди шекилли, ўзини қизнинг устига отди...

* * *

Хофиз Садриддин Меҳриддинов-ку, иши битгач, пишиллаб ухлаб қолди.

Оғир бўлгандан Нафисага оғир бўлди.

Тонгга қадар овоз чиқармасликка уринганча, ёстик жилдини маҳкам тишлаган кўйи эзилиб йиғлаб чикди қиз бечора.

Зеро, у ҳеч мана шундай тангу тор, искирт бир хонада, тўйсиз, чимилдиксиз бир тарзда, маст хофизнинг чангалида, ўзи ҳам кайф холида иффатини йўқотишини тасаввур ҳам этмаганди.

Бўлар иш эса бўлганди. Эндиги пушаймондан не наф... Аммо...

Нафиса адойи тамом бўлди. Унинг кўзига дунё қоронғу кўриниб кетди. Ҳатто еттинчи қаватдан ўзини ташлаб юборишни ҳам режалаштириб кўрди. Бирок ўзи ҳам сезиб турардики, бу амалга ошириб бўлмайдиган хом ҳаёл эди.

Энди... биргина йўл қолган эди: тезроқ тўй қилиш, не-не умидлар билан шаҳарга ўқишга юборган ота-онасининг, дугоналарининг олдида юзини ёруғ қилиб олиш...

Аммо барибир қоньяк ўз кучини кўрсата бошлади. Сахарга яқин, энди атроф ёриша бошлаган палла кўз ёшларига фарқ Нафиса қандай ухлаб қолганини ўзиям сезмади.

Бир маҳал Нафиса ўзини қимдир турткилаётганидан сесканиб уйғониб кетди. У кўзларини катта-катта очди ва шу захоти бари бўлиб ўтган уятли воқеа хотирасида жонланиб, нафаси ичига тушиб кетди.

Қизни туртаётган хофиз эди.

— Уни қаранг! — дерди Садриддин жон ҳолатда бир чеккада турган, шалоғи чиқиб кетган, оқ-қора кўрсатадиган телевизорга ишора қиларкан. — Уни қаранг! Кўрдингизми?

Шундагина Нафиса телевизор қўйилганини кўрди. Хирагина экранда бир тўлагина йигитнинг ашула айтаётгани намоёиш қилинмоқда эди шекилли.

Хофизнинг гап охангидаги мислсиз нафрат ва бадхохликни хис этиб, нимагадир ваҳимага тушган Нафиса кўрқа-писа кўрпани бурнига қадар кўтарди.

— Шу ҳам овозми? — қичкириб юборди Садриддин қўлини палахса қилганча. — Эчкининг маърашидан фарқи йўқ-ку! Тўртинчи синф боласиям бундан яхшироқ айтади. Тўғрими?

Гап нима ҳақида кетаётганини англамаган бўлса-да, киприклари пирпираётган Нафиса ҳар эҳтимолга қарши бош ирғаб қўйди ва телевизорга сал диққат билан разм солди. Дарҳақиқат, йигит хириллаган, ёқимсиз овозда ашула айтмоқда эди.

— Телевизордагиларнинг оғзини мойлаган-да, аблах! — нафрат билан вишиллади ҳамон ўзига келолмаётган хофиз. — Биламиз бунақа талантсиз бойваччалар қанақа йўллар топишини. Ё тепарокда ўтирган бирон акахонига қўнғироқ қилдирган. Ишқилиб, иложини қилган-да бу туллак. Кейин уч-тўрт сўм узатиб, овозини компьютерда тўғрилаган... — Кўзларига қон тўлган Садриддин ногоҳ қиз томонга ўгирилди: — Тасаввур қилинг-а, Нафисахон, бу аблах ҳатто гапирганидаям нима деганини тушунмайсиз. Димоғида бир нарсаларни минғирлайди. Мен бўлганимда умуман уни санъат остонасига қадам қўйдиртирмаган бўлардим! Бунақалар менга ўхшаган ҳақиқий санъаткорларнинг ҳам обрўйини бир пул қилади!

Хайрият, бу орада қўшиқ тугади-ю, экранда хофизни шунча ғазабга солган йигитнинг ўрнига диктор қиз пайдо бўлди. Аммо диктор ҳам хириллаган овозда гапирарди.

Афтидан, бу телевизорнинг ўзига теккан касал.

Нимагадир тобора ғазаби қайнаб бораётган Садриддин охири ўрnidан сакраб турди ва кичкина хона ичида уёқдан-буёққа бориб келаркан, балки Нафисани, балки ўзини ишонтириш учунми, айна пайтда билафонлигини ҳам намойиш этиб қўйиш учунми, баланд овозда гапида давом этди:

— Лекин мен машхур бўлганимдан кейин бу эчкига ўхшаб телевизорга сахардан чикиб ўтирмайман. Мен фақат кечкурунлари, ҳамма телевизор томоша қилаётган пайти чиқаман! Мен “Ёшлар”нинг, “Марказ”нинг прайм-тайм вақтларида чиқаман. Шунда мени ҳамма кўради! Аввалига қанча керак бўлса, шунча тўлайман! Кейин-кейин ўзлари ялиниб келадиган бўлишади... Ана ўшанда билишади улар менинг кимлигимни. Ана ўшанда манави эчкичалар аслида менинг шалтоғимга арзимаслигини тан олишади...

Уят, номус, изтироб ва пушаймонлик аралашган тушуниксиз бир ҳолат шўрлик Нафисанинг юрак-бағрини ўртамоқда эди...

Ҳамон қарахт ахволда, ўринда чўзилиб ётган қиз туришиниям, турмаслигиниям билмас, айна пайтда бундан олти-етти соатми бурун ўзини эркалаган, бир дунё ширин сўзларни айтиб ташлаган хофизнинг чакчайган кўзларига, бўғриккан, балки шу сабабдандир ухламаган одамники сингари хунуклашиб кетган юзига қўрқув ва ваҳима билан қарашда давом этарди.

Хайрият, ўзи ўзига ёрқин бўёқларда тасвирлаган келажак манзаралари кўнглини илитиб, сал ховуридан туширди чоғи, хофиз бироз ўзини босиб олгандай бўлди ва Нафисага илжайиб қаради:

— Чарчабсиз-да, жоним. Бир соат бўлди менинг туриб, ювиниб олганимга. Душга тушасизми?

Кип-қизариб кетган қиз сарғайиб кетган чойшабга ўралган қўйи бир амаллаб ўрnidан турди ва кийимларини кўтарганча ювиниш хонасига ошиқди.

Одамнинг нафасини сиқиб юборадиган даражада торгина хонача. Деворда кафтдай кўзгу. Ичи сарғайиб-қорайиб кетган кичкина ванна. Четидаги стаканда сокол оладиган асбоб, тиш пастаси, чўтка. Эшикнинг ичкари томонидан қоқилган миҳда иккита нам сочик. Шундоқ оёқ остида... кип-қизил чойшаб...

Шу ерда аранг ювиниб олган Нафиса бировнинг сочиғига артинишга кўнгли чопмагани учун кийимларини ҳўл бадани устидан кийиб олди.

Бу орада хофиз жойни йиғиштирибди, бир чойнак чой дамлаб келибди.

Қизнинг хуркибгина турганини, ўзига синовчан кўз ташлаб қўяётганини сездими, Садриддин учиб ўрnidан турди ва Нафисани елкасидан қучиб ёнига ўтказди.

— Ҳали ҳаммаси яхши бўлиб кетади, жоним, — деди у одатдагидай ишонч ва қатъият билан. — Ҳали биз нафақат тушлик ёки кечки овқат, балки нонушта қилиш учун ҳам энг қиммат ресторанларга борамиз. Буларнинг бари, — шундай дея йигит хонага ишора қилди, — вақтинчалик, холос. Ҳали биз саройларда яшаймиз. Зўр-зўр саройларда. Одамнинг кўзини камаштириб юборадиган саройларда... Қани, ўтиринг-чи, жоним.

Нафиса ўтирди.

Садриддин илҳом билан гапида давом этди:

— Анов кун телевидорда ...нинг уйини кўрсатишди. Дабдаба! Лекин вкуси йўқ экан. Хоналарини жуда расво қилиб безабди. Мен дарров уйининг проектини қилиб олдим. Лекин бизнинг уй бошқачароқ бўлади. Уники икки қават эди. Бизники уч қават. Ҳозир... қилиб қўйганман... ҳозир...

Аммо бир чеккада, тор ғилофи ёнида аралаш-қуралаш бўлиб ётган қоғозлар ичидан лойиҳани топиш осон эмасди. Бир-икки уннагандан кейин, буни ўзиям тушунди шекилли, хофиз қўл силтади:

— Ҳа, майли, кейин кўрсатаман. Яхшиси, ҳозир айтиб бераман. Сиз тасаввур қилинг.

Уйни фасаддан бошлайман... Японларнинг уйларини кўрганмисиз?..

Аммо Нафисанинг бунаканги тафсилотларни эшитиб ўтиришга токати етмади. Ҳамон юраги пўкиллаб турган киз беихтиёр дилидагини тилига чиқарди:

— Нима килиб кўйдик, Садриддин ака?

Бирдан гапдан тўхтаган хофиз аввал Нафисага ажабланиб қаради, кейин шу оҳангда сўради:

— Нима килибмиз?

Бу қадар бепарволикдан лол қолган киз:

— Ахир... ахир... — дея пикиллаб йиғлаб юборди.

— Тинчликми, жоним?

Нафиса ювиниш хонаси томон ишора қилди:

— Ахир... Кечаси...

Бирдан ҳаммасини тушуниб, енгил нафас олган хофиз сира шубҳага ўрин қолдирмайдиган оҳангда кизни юпатди:

— Бўладиган ишнинг эртароқ бўлгани яхши, жоним. Мен сизни севаман. Сиз мени сеvasиз. Яна нима керак? Ҳозирги вақтинчалик оғир кунларимда мени маънавий жихатдан қўллаб-қувватлаб турганингизнинг ўзи катта гап. Ҳали бунинг роҳатини кўрасиз. Ҳали менга раҳматлар айтасиз.

Шунча уринса-да, Нафиса барибир нима учун хали хофизга раҳматлар айтишини тушунмади. Шу сабабли бетини сидириб ташлаб бўлса ҳам очиғига кўчди:

— Энди... тўй қилмасак бўлмайди...

— Тўй? — Йўқ, Садриддинни гап билан доводиратиб ёки мот қилиб бўлмасди. Ҳозир ҳам хофиз бир туки қилт этмасдан, гўё бироздан кейин осмонга куёш чиқиб келиши ҳақида гапираётгандай ишонч билан деди: — Албатта, жоним! Ўзиям тўймисан тўй бўлади! Тасаввур қилинг: улкан ресторан. Ўзбекистоннинг энг машҳур артистлари табриклаш учун навбатда туришибди. Бу ёқда телевидение, радио, газит-пазитларнинг аппарат кўтарган мухбирлари... Табриклар, интервьюлар...

Нимагадир Нафиса бу манзарани тасаввур қилолмади. Шу сабабли яна бир бор дилидагини тилига чиқаришга мажбур бўлди:

— Қачон?

— Оз қолди, жоним, жуда оз. Ўзингиз кўрдингиз, биринчи синовдан “беш” баҳога ўтдим. Энди бир мартагина телевизорда кўриниш берсам бўлди, у ёғи ўз-ўзидан юришиб кетади. Ишонаверинг, халқ ўзининг ҳақиқий талантларини кадрлайди. Ана ўшандан кейин... ўшандан кейин...

Лаззатдан кўзлари сузилиб кетган хофиз бошини мағрур кўтарди ва гўёки кўринмас душманига таъқидлаётгандай, баландпарвоз оҳангда хитоб қилди:

— Ана ўшанда Садриддин Меҳриддинов ўн кунлаб “Халқлар Дўстлиги” саройида концерт беради! Ана ўшанда Садриддин Меҳриддиновни тўйга, ҳеч бўлмаса “бирров”га тақлиф қилиш учун одамлар навбатда туради. Ана ўшанда Садриддин Меҳриддиновни бугун менсимамай юрган душманлари қуйиб қул бўлади. Ана ўшанда Садриддин Меҳриддиновга пул сувдай оқиб келади. Шунчалик кўп пул бўладики, сиз хатто уларни қаерга жойлашни ҳам билмай қоласиз...

Ҳар қалай, ёш боладай тез орзуга берилувчан хофиз келажак манзараларига Нафисани ҳам қўшмоқда эди. Шунга қарамасдан, барибир кўнглидаги хавотири тарқамаётган Нафиса навбатдаги саволни берди:

— Кеча Самад аканиям келади дегандингиз...

Ҳамон орзулар қанотида, етти қабат осмонда сайр қилиб юрган хофиз пинак бузмади:

— Келаман, деганди. Келмади, аблаҳ... Шу қилганига уни куёвжўраликка қўшмай, бир ялинтирай...

Нафиса ноилож ўрнидан туришга чоғлана бошлади:

— Дарсдан кечикиб қолмай.

Ажабки, бу таклифга Садриддин ҳеч иккиланмасдан рози бўла қолди.

— Майли. Мен ҳам, — хофиз шундай дея тори томон ишора қилди, — бироз ижод қилишим керак. Кейин институтга ўтаман. Кечқурун шу ерга келаверинг.

— Нега?

Бу савол беихтиёр оғзидан чиқиб кетган шўрлик Нафисанинг юзи лавлагидай қизариб кетди.

— Окшом гаплаши-иб ўтирамай, — шу захоти жавоб қайтарди хофиз.

Нафисанинг эса Садриддин билан “гаплаши-иб ўтиргиси” келмаётганди. Зеро, кизнинг юраги нимадандир ғаш бўлмоқда эди. Гўё ўзи тузатиб бўлмас бир хатоликка йўл қўйдию, тез орада бунинг жабрини тотадигандек...

Аммо айни пайтда буларнинг ҳаммасини таҳлил қилиб ўтиришга фурсат йўқ эди. Қиз чиндан ҳам дарсга кечикиб қолиши мумкин эди. Шу сабабли Нафиса аста ўрнидан турди ва эшик ёнида ётган сумкачасини қўлига олди.

Бирдан меҳрибон бўлиб қолган Садриддин кизни бекатгача қузатиб қўяркан, унинг ўқиш жойига қайси автобуслар боришини тушунтирди.

* * *

Институт биносининг ойнаванд эшиги ёнида ранги ўчиб, лаблари гезариб кетган Нафисани семиз Комила кутиб турарди.

— Агар ўша жинкарчанинг олдидан келётган бўлсанг, — деди салом-аликни ҳам насия қилган Комила вишиллаб, — бундан кейин мен сен билан умуман гаплашмайман.

Ранги баттар оқариб кетган Нафиса ўзини оклашга уринди:

— Биринчи концерти экан... Ўшани нишонлади...

— Одам кўп бўлдимми? — дугонасига синовчан тикилди Комила.

— Кўп...

— Қулоққа лағмон осма! — ўшириб берди Комила. — Жондай жўраси Самадни чақирмаган жойда сен бегонага пишириб қўйибдимми?

— Самад акани чақирган экан... — жон-жаҳди билан тушунтиришга урина бошлади Нафиса.

Комила нафрат билан юз бурди:

— Бу эртагингни энангга айт! Самаднинг хонасига саккиз марта чиқиб келдим. Ўтирибди, ҳеч гапдан хабари йўқ... Жинкарчанинг қаерда туришиниям билмас экан. Бўлмаса-ку, бостириб бориб бўлсаям адабингни берардим-а!.. Нима, базм эрталабгача давом этдимми?

— Эрталабгача... — аранг шивирлади нафаси ичига тушиб кетган Нафиса.

— Кейин дастурхонни йиғиштиришгансан, шундайми?

— Шундай, — базўр овози чикди Нафисанинг.

— Ҳой киз, — дўк урди баҳайбат Комила баҳайбат муштини дўлайтириб. — Бунақа бурни танқайган жинкарчалар учун кизлар бир пас ўйнаб, сўнг ташлаб кетиладиган ўйинчок, холос. Тўртга ашулани билладими-йўқми... Сен кўзингга қараб юр! Бир нарсани сезсам, оёғингни уриб синдираман лекин!

— Ҳўп...

Қизлар дарсга шошилишди.

* * *

Шу куни кечқурун Нафиса хофизнинг уйига бормади.

Нимагадир оёғи тортмади.

Бунинг устига ўзига тез-тез шубхаланиб караб кўяётган Комиланинг важохати ҳам ёмон эди.

Тўғри, киз кўнглининг тубида бир истак бор эди. Садриддин уни кута-кута чарчаса-ю, сўнг бир катта гулдаста кўтариб, ётоқхонага ўзи кириб келса.

Хар калай, бу бошкacha бўларди-да...

Аммо хофиз келмади.

Нафиса дами чиккан пуфакдай шалвираб колди.

У эртаси куни дарсга аранг судралиб борди.

Нафисанинг назарида, кандайдир адолатсизлик, балки тушунмовчилик содир бўлаётгандай эди. Хар калай, “Ўзимни, бутун ижодимни сизга бағишлайман. Фақат сиз учун яшайман, фақат сиз учун кўшиқ айтаман!..” дея ваъдаларни калаштириб ташлаган хофиз суюклисидан бир хабар олиши керак эди. Ахир бу ер катта шаҳар бўлса. Хар кадамда минглаб тасодифлар кутиб турган бўлса...

Майли, душман кўнглининг кутқуларига учмади ҳам дейлик. Аммо “Сизни яхши кўраман, жоним!” деган эътироф кориндан чикмагандир. Хеч бўлмаса шу юрак измида бир келиб, хабар олиб кетмайдими... Соғинмайдими...

Ўйлайвериб, Нафисанинг боши оғриб кетди.

Сўнг касдма-касдига бугун ҳам хофизникига бормасликка қарор қилди.

Кани, кўрайлик-чи, ўзи келармикан ёки... ёки... Комила айтганидай, бунакалар кизларни эрмак ўрнида кўрармикан, холос...

Аммо...

Нафиса ногох даҳшатга тушди.

Келмаса-чи?.. Бутунлай... гўё ораларида хеч нарса бўлмагандай... хеч нарса... Унда нима килади?.. Кимга дод деб боради? Кимга ишонади?.. Кимдан ёрдам сўрайди?.. Шармандаи шармисор бўлмайдими? Бунга эшитса, Комила балки оёғини уриб синдирмас, лекин ундан баттар кўйга солиши аниқ...

Юраги хаприкиб кетаётган Нафиса дарсдан кейин ётоқка келгач, хонасига кирди, чикди, яна кирди, яна чикди. Кейин эса...

Кейин эса ҳамон ўзига ҳамон ора-сира ўкрайиб караб кўяётган Комиланинг кўзини шамғалат қилдию, кўчага отилди.

* * *

Таниш бекат, таниш уй. Еттинчи кават.

Юраги дуқирлаб ураётган Нафиса эшик кўнғироғини босди.

Бирок кўнғирок ишламас экан шекилли, ичкаридан тик этган сас эшитилмади.

Нафиса қулоғини эшикка босиб, тугмани яна бир-икки марта босди.

Яна жимлик.

Қиз ноилож эшикни тақиллатди. Аввал астарок, кейин, бироз кутиб тургач, каттиқрок.

Ана шундан кейингина ичкаридан кадам товушлари эшитилгандай бўлди. Қалит буралиб, эшик очилди.

Худди ўша концерт қунидагига ўхшаб ялтирок костюм-шим, сарик кўйлак кийган, энли кизил бўйинбоғ таккан, бирок бу сафар сочига ялтирок кукун сепмаган Садриддин кизни кўрдию, яшнаб кетди.

— Бунга қаранг! — қўлларини кенг ёйганча хитоб қилди хофиз. — Худо бор-да, Худо бор! Энди олдингизга бормокчи бўлиб тургандим. Юрагингиз юрагимни сезган-да, жоним, сезган! Бунга қаранг!

Шундай дея Садриддин Нафисани шундоқ йўлакда кучиб олди.

Уялиб кетган киз ўзини ичкарига олишга шошди.

— Ишкилиб, кеча келиб, овора бўлиб кетмадингизми? — бирдан хавотирга тушиб

сўради хофиз.

— Йўк. Нимаиди?

— Хайрият, — енгил нафас олди Садриддин. — Кеча бир заказ тушиб колди. Бир каттарок одам учинчи марта уйланыпти экан. Шунга бир кафедра жой қилишибди. Уч-тўрт киши бориб хизмат қилиб келдик... Қани, ичкарига қиринг, сизга айтадиган зўр янгиликим бор!

“Зўр янгилик” хабарини эшитиб, кўнглидаги хавотирлар ўрнини илик хиссиёт эгаллай бошлаган Нафиса ичкарига ошиқди.

Ўша ягона хонага киришгач, хали ўтирмасларидан бурунок киздан баттар ховлиқиб кетаётган хофиз янгиликни эълон қилишга шошди:

— Мени табрикланг! Мени тўйга чақиришди!

Қиз бака бўлиб колди. Ҳар нечук, у янгилик хофиз иккаловининг шахсий муносабатларида дахлдор деб ишониб турганди-да.

Бундан беҳабар Садриддин ҳамон оғиз кўпиртирарди:

— Айтдим-ку, халқ ўз талантларининг кадрига етади деб. Концертдан кейин бирдан рейтингим ошиб кетди. Мана, катта тўйга чақиришди. Ҳозирча “бирров”га бўлсам... Лекин кейин зўр бўлиб кетади. Қўшиғимни бир эшитганларнинг ўзлари орқамдан югуриб қолишади!

— Шунини... айтгани бораётганмидингиз? — ниҳоят садо берди бирдан мадори қуриб, чарчаб кетган шўрлик Нафиса хафсаласи пир бўлганини яширишга уриниб.

— Албатта! — завқ-шавқ билан эълон қилди хофиз. — Шундай кунда ёнимда бўлмасангиз... Ўзингиз кўрдингиз, пойқадамингиз ёқди, биринчи концертим зўр ўтди.

“Ўлсин ўша концерт ҳам!” — беихтиёр ичида қарғаниб қўйди Нафиса.

— ...Биринчи имтихондан “беш” олдим. Энди навбат иккинчи имтихонга. Агар шундан ҳам зўр ўтсам, кўрасиз, ишларим ўз-ўзидан “беш” бўлиб кетаверади. Пул ҳам ўз-ўзидан оқиб келаверади.

Афтидан, хофиз кизнинг нечукдир бўшашиб қолганини сезди, аммо бунга ортиқча эътибор бериб ўтирмасдан, ўзи ҳам кутмаган ҳолда Нафисанинг нозик кўнгли нуктасига таъсир қиладиган гапни айтиб юборди:

— Ана ўшанда тўйни бошлаб юбораверсак ҳам бўларди, жоним!

Барибир киз бола — ширин сўзнинг гадоси бўлади-да. Айниқса Нафиса шу ахволида...

Қизнинг юзи ёришганини кўрган хофиз асосий гапни ўртага ташлади:

— Сизга бир илтимос билан бораётгандим, жоним.

Нафиса сергак тортди:

— Нима гап, Садриддин ака, айтаверинг.

— Телевидениега одам топдим. Уч юзга уч марта чиқарадиган бўлди. Айтдим-ку, бир марта чиқсам етади деб. Шов-шув бўлиб кетаман. Лекин ҳар эҳтимолга қарши уч марта чиқиб қўйсин, дейишибди у ердагилар. Ҳар қалай, кўпроқ одам томоша қилади-да. Шунга сизнинг олдингизга бораётгандим. Яхшиям ўзингиз келиб қолдингиз. Юрагингиз сезган-да, юрагингиз.

Барибир гап нимадалигини англамаган Нафиса хофизга хайрон бўлиб қаради.

— “Бирров”га юз тўлашади, жоним, — хижжалаб тушунтира бошлади Садриддин. — Лекин бизга уч юз керак.

Шу гапни айтгач, хофиз кизга диққат билан тикилиб тураверди.

Нафиса ноилоҳ елка қисиб, тан олишга мажбур бўлди:

— Тушунмадим.

— Телевидениега уч юз беришим керак, — яна гапни бошидан бошлади хофиз. — “Бирров”га юз беришади. Демак бизга яна икки юз керак. Шунга, тўйларга бориб юрган бир-иккитасидан маслаҳат сўрагандим. “Қистир-қистир” яхши бўлсин учун камида иккита

ўйинчинг бўлсин, деб маслаҳат беришди.

Бу гапларнинг ўзига нима алоқаси борлигини ҳамон тушунмаётган Нафиса индамай кўя қолди.

— Битта ўйинчи топдим, — ахийри мақсадга яқинлашди хофиз. — Аранг қиркка рози қилдим. Кийимлариям бор экан... Энди биз иккаламиз битта одаммиз. Яхши кунларда ҳам, ёмон кунларда ҳам. Яна бир марта кўллаб юборсангиз бўлди, у ёғини ўзим олиб кетаман. Ана шунга...

Нихоят хофизнинг дудмол гаплари замиридаги мақсадни илғагандай бўлган Нафиса чўчиб кетди:

— Сиз... сиз менга отарчи бўл демокчимисиз?

— Қанаканги отарчи? — хафа бўлиб лабларини бурди хофиз. — Мен сизга санъаткор бўлинг демокчиман. Санъаткор! Кўпи билан ярим соатга.

— Йў-ўк, — беихтиёр ортга тисарилди ҳамон тик турган Нафиса. — Хеч тўйда ўйнамаганман.

— Дугоналарингиз тўйидаямми? Қариндошларингиз тўйидаямми?

— У бошқа...

— Хечам бошқа эмас! — шартта кизнинг гапини бўлди Садриддин. — Аслида ҳаммаси бир хил. Ундаям ўйнагансиз, бундаям ўйнайсиз. Ундаям пул кистиришган, бундаям...

— Пул кистиришса ўйинчи хотинга берардик...

— Ха, ана! — мамнун хитоб қилди хофиз. — Кичкина фарки шуки, энди кистирилган пулни менга берасиз! Тамом-вассалом! Бошқа хеч қанаканги фарки йўк. Топган раққосамнинг бўйи сизга тенг, кийимлариям мос келади.

— Йўк, — ваҳимага тушиб, ранги қув ўчди Нафисанинг. — Сира тўйда отарчилик қилмаганман...

— Айтдим-ку, отарчилик эмас, санъат бу, санъат! — жаҳл аралаш таъкидлади хофиз. — Санъат бу! Юксак санъат! Бу ҳамманинг кўлидан келавермайди. Анов куни, Самаднинг туғилган куни ўйнаб кетгим келди, дедингиз-ку. Тасаввур қилинг: Самаднинг туғилган кунда ўтирибсиз, мен кўшиқ айтаяпман, сиз ўйнаяпсиз.

— Лекин...

— Лекин-пекини йўк, — кизнинг гапини яна бир бор шарт кесди хофиз. Сўнг зорланиш охангига ўтди: — Жоним, дунё шафқатсиз. Ҳамманинг ҳам яхши яшагиси келади. Яхши яшаш учун эса курашиш керак. Жон-жаҳди билан! Бўлмаса бир умр итнинг кейинги оёғи бўлиб ўтиб кетади одам. Тасаввур қилинг. Америкада бир принцип бор: “Ярим соат уятни енгинг ва бой одамга айланинг!”. Эшитганмисиз, Моника Левински дегани президент билан яқин бўлганини айтиб, катта пул ишлаб олган...

— Лекин бу ер Америка эмас...

— Мен ҳам сизга қон юки чойшабни сотинг деяётганим йўк! Мен сиздан ёрдам сўраяпман. Бор-йўғи ярим соат ўйнаб беринг. Мен биламан, сиз туғма раққосасиз. Юришларингиз, ўзингизни тутишингиз, коматингиз — ҳамма-ҳаммаси хақиқий профессионал раққосаникидек... Катта тўй. Қистир-қистир яхши бўлади. Уч юз ишласам бўлди, эртагаёқ ўртада турган одамга обориб бераман. Индинга телевизорга чиқаман. Қарабсизки, нари-бериси билан бир ой ичида машҳур бўлиб кетаман! Юлдуз бўлиб кетаман! Кейин пулнинг ўзи бизга оқиб кела бошлайди. Бошқа биронта тўйга кадам босмайсиз! Йигит сўзим! Бир марта кўллаб юборинг...

Худди шу сонияда хофиз тўй хақида гапиргани маҳал кизнинг юзи ёришиб кетганини эслаб қолди чоғи, яна ўша мавзуда гап очиб, кизни аврашга зўр берди:

— Ана шундан кейин, жоним, катта тўй қиламиз. Кейин бу кунларни қулиб эслаб юрамиз... Мен ота-онангизнинг ёнига камбағал студент бўлиб боришни истамайман. Мен таникли юлдуз бўлиб боришни истамайман. Мен пули кўп қув бўлиб боришни истамайман.

Токи улар ҳам мен билан фахрланишсин!

Қизнинг ҳамон иккиланаётганини кўрган Садриддин энди ошкора ялинишга ўтди:

— Ярим соат, жоним. Бор-йўғи ярим соат. Ва бир умрлик рохат-халоват.

Чўкаётган одам хасга ёпишади. Зўр бериб бахона ёки сабаб кидираётган Нафиса охири калта сочига ишора қилди:

— Ҳеч замонда шунақа сочли ўйинчи ҳам бўлганми?

— Ҳечкиси йўқ! — пинак бузмади хофиз. — Керак бўлса улама соч қўйдирамиз... Умуман олганда эса, — бирдан кўзлари чакнаб кетди Садриддиннинг, — умуман олганда калта соч билан борганингиз ҳам маъқул. Тасаввур килинг, катта тўйда узун сочли ўйинчи билан бирга калта сочли ўйинчи рақсга тушаяпти. Бу одамларнинг эътиборини тортади. Бу одамларнинг эсида қолади. Биз эса уларнинг эсида қолишимиз шарт. Бизга шундан бошқа йўл йўқ. Эътибор берган одам пулини аямайди... Хўпми, жоним? Айтдим-ку, хали юлдуз бўлиб кетганимдан кейин бу кунларни кулиб эслаб юрамиз деб...

Нафиса ҳамон иккиланарди...

Ана шунда... ана шунда кўзлари жикка ёшга тўлган Садриддин тиз чўкди:

— Севгимиз хакки! Ёркин келажагимиз хакки! Туғилажак фарзандларимиз хакки, жоним!.. Кўрасиз, мен тез орада юлдуз бўлиб кетаман. Бунинг учун энг охириги туртки керак. Шу турткига эришишим сизнинг кўлингизда. Хаёт-мамотим сизнинг кўлингизда, жоним!.. Бир марта, биринчи ва охириги марта қўллаб юборинг, жоним! Шундан кейин сизни безовта қилсам, майли, бетимга тупуринг!..

— ...

— Раҳмат, жоним, билардим мени қўллашингизни. Билардим мени чин юракдан севишингизни...

Шу гаплардан кейин ҳам рад жавобини бериш Нафисага ноқулай туюлди...

— Қўлимдан келармикан...

Ўрнидан учиб турган хофиз эса миннатдорчилиги ифодаси сифатида уни ўпичларга қўмиб ташлади.

* * *

Садриддин топган раққоса қирк бешларга борган, ёшини яшириш учунми, юзига упа-эликни чаплаб ташлаган, жинси шим-камзул кийган, тўлагина, истараси иссиқ аёл экан.

Сармоядоргина аёлга ўхшайди: бекатга ўзининг оппок “Матиз”ини хайдаб келди.

— Лобархон, танишинг, бу киши шогирдингиз Нафисахон бўлади, — дея кизни таништирди машинага ўтирганлари захоти типирчилаб, ўйинчига хушомад қилишга ўтган Садриддин.

Қаршисидаги кўзгуча орқали ҳуркибгина ўтирган кизга бир кўз ташлаб қўйган Лобархон ачиниш оҳангида деди:

— Хали гўдак экан-ку шогирдимиз...

— Унақа деманг, — беўхшов хи-хилади хофиз. — Нафисахон гўдак эмас, агар керак бўлса янги гўдақларни дунёга келтирадиган ёшда.

Лобархон “Ўзларинг биласизлар” дегандай елка қисиб қўйди ва истехзосини давом эттирди:

— Ҳа, сизга ўхшаган эркаклар бунақа ишни боқлайсизлар. Кейин изларингни топиб бўлмай қолади...

Садриддин яна хи-хилади:

— Худо хохлаसा, ишларимиз юришиб кетса, ҳамкорликни давом эттирамиз, опажон.

— Мен сизга опажон эмасман! — чўрт кесди раққоса. — Мен тўйгаям азбаройи пул учун эмас, уйда ўтириб зерикканимдан бораман, тушундингизми?

— Албатта, албатта. Қонларни юриштириб дегандай, а?..

Аммо Лобархон хофизнинг бу саволига жавоб бермай, машина тезлигини оширди.

* * *

Шахар чеккароғидаги ўртача катталикдаги ресторанда бўлаётган экан тўй.

“Бирров”га келган артистларни алоҳида хонага олиб киришди.

Ўртада безатилган стол. Унинг атрофида яна бир кичик гуруҳ аъзолари хўмрайиб ўтиришибди. Залдан ола-ғовур, чинкирик ашула овози эшитилади.

— Буларни каранг, — энгашиб, Нафисанинг кулоғига шивирлади Лобархон, — худди бизлар еб, улар қурук қолишгандек. Бўлмаса улар биздан олдин чиқишади. Гадонинг душмани гадо бўлади деганлари шу-да.

Бу ҳақда бошқача фикрда бўлган, яъни санъаткорларни табиат берган ноёб истеъдод соҳиблари деб биладиган, уларни ғойибона ҳам хурмат қиладиган Нафиса нима дейишини билмай, елка қисиб қўя қолди.

Бунақа давраларни кўравериб, эти ўлиб қолган шекилли, Лобархон ўзларини бошлаб келган хизматдаги йигитга ўғирилди:

— Бизга кийиниб олиш учун алоҳида хона керак.

— Ҳозир.

Чеккадаги бир кичикрок, аммо каттагина тошойнаси бор хона айнан шунақа мақсадлар учун мўлжалланганга ўхшарди.

Лобархон катта сумкасини очиб, ичидан бир дунё кийимларни олиб ташлади. Ўзига ялтирок кизил кўйлагини танлади, бўйнига, кўлларига турли такинчоклар таккач, бир четда бегонадай бу жараёнга қовушмай турган Нафисага ўғирилди:

— Қайси кўйлагим ёқди?

Нафиса эса аёлнинг тўпигига тушадиган сочини кўриб қолиб, хайрон бўлган эди.

— Ўзингизникими? — ниҳоят сўради у.

— Ўзимники! — ғурур билан жавоб берди Лобархон. — Умрим бино бўлиб, шу пайтгача бирон марта улама соч ишлатмаганман. Аммо... — шу ерга келганда аёл хўрсиниб қўйди, — вақтида юраверганмиз “Соч эмас, бу шаршара” деб мактаниб. Шаршара бўлса оқаркан-кетаркан. Ҳеч нимани ушлаб қололмабмиз... — Бирдан секаниб кетган аёл Нафисадан қайтариб сўради: — Қайси кўйлагим ёқди? Танлаб олаверинг.

Нафиса елка қисди.

— Биринчи чиқишингизми? — ўсмоччилаб сўради аёл.

Қиз бош эгди.

— Ха... Биринчиси ва... охиргиси. Садриддин акамнинг илтимосига йўқ деёлмадим.

Лобархон шубҳаланиб бош чайқади:

— Бунга ишониш кийин-ов... Хай, майли, бўлмаса манави атласни кияқолинг, сал камтаррок кўрсатади. Маст-аластлар ҳам ёпишавермайди. Унақа хўқизларга кизил ранг бўлса бас, қутуриб кетишади...

Нафиса аёл ўзининг устадаги кизил либосга ишора қиладиганини кўриб, жилмайиб қўйди.

Нафиса атлас кўйлакни кийди. Барибир, Лобархон сал тўлалиги боис, кўйлак осилиб қолди.

— Косметикани меъёрида қиламиз, — ўргата бошлади бу борада тажрибаси катта раққоса. — Биринчи бор ўртага чиқаётганингизни ҳисобга олиб, албатта... Иложи бўлса ўзингизни чеккароққа тортинг. Бир-иккитаси маст-аласт бостириб келиб қолса, менга қўйиб беринг. Мехмонлар иложи бўлса сизни келин тарафнингми, қуёв тарафнингми яқинларидан бири деб ўйлашсин. Ана шунда унча хиралик қилишмайди.

Нафисани хайрон қолдиргани шу бўлдики, бу раққоса аёл уни нимадандир химоя қилишга уринаётгандек эди.

Хонадан чиқаётганлари махал Лобархон сўнгги маслахатини берди:

— Ҳеч қачон, ҳеч қаерда, хаттоки юз долларлик бўлсаям анави жойингизга... ха, ха, кўкракларингиз орасига кистиришларига йўл қўйманг. Ҳеч қачон! Бир марта шундай қилсангиз бас, улар сизни пулга сотиладиган арзон фохиша деб ўйлашади-да, билганларини қилишга ўтишади. Кейин уларни тўхтатиб қололмайсиз. Ўзингизни олиб қочинг, уришинг, сўжинг, керак бўлса шапалоқ солинг, буям таъсир қилмаса ўша безбет меҳмоннинг чоти орасига ўхшатиб бир тепинг. Ўша жойини чангаллаб гуппа йикилиб тушсаям майли. Аммо пулни бу жойингизга солиб қўйишларига йўл қўйманг. Ҳатто... хатто Садриддин акангиз имо-ишора қилиб, “Қўявер” деб турганида ҳам. Тушундингизми? Бир кўнгиб бўшлиқ қилибсиз, бошқа қилманг. Тушундингизми?

— Ҳа.

— Агар тушунган бўлсангиз, шунга амал қилинг. Йўкса хали ақл-хушингизни йиғиштириб олмасингиздан буруноқ қўлма-қўл бўлиб кетасиз.

Улар катта хонага қайтиб қирганларида стол атрофида бояги гуруҳ йўк эди. Тўрда сезиларли даражада асабийлашаётган Садриддиннинг ўзи кўр тўкиб ўтирарди.

— Бизгаям навбат келиб қолибди-ку, сарик қўйлакли йигит, — деди Лобархон қувноқ оҳангда унга мурожаат этиб. — Мардлик учун эликта-элликта оламизми?

— Албатта, — оғзининг таноби қочиб илжайди хофиз. Сўнг қадахларга коньяк қуяётган жойида бирдан тўхтаб қолди: — Лекин сиз рудасиз-ку.

— Эллик граммга рухсат бор, — бўш келмади раққоса.

— Тушунарли, тушунарли, — илжайди хофиз. — Қонларни юриштириб дегандай, а?..

Энсаси қотган Лобархон ингичка қошларини чимирди:

— Юриштирадиган бошқа нарса қолмагандан кейин бошқа иложимиз ҳам йўк-да... — Сўнг титрабгина турган Нафисага ўғирилди. — Шогирд, сизгаям озгина қуяйликми?

— Йўк, йўк, — деди киз шоша-пиша.

Раққоса жилмайди:

— Ҳали тажрибангиз йўқлиги шундай кўриниб турибди. Иш бошлаган кезларим бу менга анча ёрдам берган. Ҳеч бўлмаса уятни унутиб турасиз...

— Қани, хонимлар, — аёлларни дастурхонга таклиф қилди хофиз, — сахнага чиқиш олтидан қоринларни тўқлаб олайлик. Барибир бу ердан бир нарса олиб кетиб бўлмагандан кейин ҳеч бўлмаса еб-еб олайлик.

— Сиз бемалол, — деди дастурхонга танкидий нигоҳ ташлаган Лобархон. — Сиздай хофизларга еб олганлари фойда. Ахир овозларингиз қоринларингиздан чиқади-да. Аммо биз тўқ қорин билан ўйнай олмаемиз... Эх-хе, ҳаммаёқ гўшт-ку... Айтинг, ширинлик-пиринлик олиб келишсин. Жуда бўлмаса, иккаламизга биттадан пирожний келтиришсин. Айтинг, ўзларида бўлмаса магазиндан бўлсаям олиб келишсин. Қўркиб ўтиришмасин, пулини бераман.

— Ҳўп, хоним, ҳўп. Ишкилиб, шогирдингиз билан тажрибаларингизни ўртоқлашдингизми?

— Меҳмонларнинг пулини шилиб олиш бўйича тажрибамними? Албатта. Лекин бугун шогирдни аяймиз. — Лобархон кўкрагига шаппатилади: — Балонинг ўқига мана биз жафокаш кўксимизни тутиб берамиз.

— Ҳўп, хоним, ҳўп.

* * *

Ширинлик олиб келишди.

Эллик грамм коньяк ичиб олган Лобархон Нафисани ҳам ширинликдан ейишга ундади. Аммо қизнинг иштахаси гиппа бўғилган эди.

Садриддин эса оч бўридай дастурхонга ташланаркан, ўзини оклаган бўлди:

— Хаяжонлансам, иштахам очилиб кетади.

Лобархон дарров гап билан уни чакиб олди:

— Сизга ўхшаган хофизлар хар тўйга борганларида нимагадир хаяжонланаверадилар...

Кўришиб турибди, Лобархон нимагадир хофизни унчалик менсимасди, айникса “гўдак шогирд”ини кўргандан кейин бу муносабати янада кучайгандек эди. Садриддин эса ўзини атайин ҳеч нарсани сезмаётгандек тутарди.

Нихоят уларнинг навбати келди.

Аввал Садриддин чикиб кетди.

Лобархон шогирдига ўргата бошлади:

— Ҳеч қачон сахнага ёки тўйга хофиз билан бирга чиқиш керак эмас. Аввал музика чалинсин. Хатто кўшиқ бошланишини ҳам кутиб туриш керак. Ана шунда одамлар ёки томошабинлар атрофга аланглай бошлашади: кани ўйинчи?.. Ана шунда бир чеккадан охиста, гўёки сузиб чикиб келишинг керакки, томошабин бирдан сени кўриб қолиб, “дод” деб юборсин. Қизиғи ана шундан кейин бўлади.

Аммо хаяжон ва кўркувдан қулоғи том битган, бунинг устига кенг атлас кўйлақда ўзини ноқулай ҳис қилаётган Нафиса устозининг сўзларини яхши англамас, шунга қарамасдан нимагадир зўр бериб бош ирғарди.

— Бўлди! — баногоҳ эълон қилиб қолди Лобархон.

Ана шунда... ана шунда Нафиса қаршисида отарчилиқни ўзига қасб қилиб олган ўйинчини эмас, хақиқий раққоса турганини кўрди. Зеро бирдан тез-тез нафас ола бошлаган, баланд кўкрақлари сезиларли даражада кўтарилиб-тушаётган, кўзлари сурур ила чакнай бошлаётган Лобархон йўрғалаб, йўқ, йўқ, йўрғалаб эмас, бамисоли сузиб олдинга ўтди ва қўлларини ажиб бир шаклда кўтарган кўйи... ха, ха, айнан шу холида ресторан зали томон сузиб кетди...

Анграйиб қолган Нафиса аранг унга эргашди.

Тўй аллақачон қизиқ улгурганди.

Қарнайлардан кучаниб, хириллаб ашула айтаётган Садриддиннинг овози келарди.

Нафиса кўриб турди: бирдан ўзгариб, чиройли ва ёш бўлиб кетган Лобархон сузиб бориб меҳмонлар қаторлашиб ўтирган столлардан бири ёнида тўхтади ва мусика оҳангига мос хиром эта бошлади.

Ў, бу хақиқий рақс эди! Бу хақиқий мўъжиза эди! Қирқ ёшдан ошган Лобархон туйқусдан суяксиз ўн саккиз яшар қиз қаби берилиб, эшилиб рақсга тушарди. Сузилган кўзларни охиста тўсган узун киприклар, кип-қизил лаблардаги сирли табассум, озгина хижолатдан лов-лов ёнган ёноклар, хайрат ила чимирилган ингичка қошлар, сўнгтсиз чироклар нурида товланаётган тиллақош, тўлғанаётган икки ўрим соч... Нафисанинг нафаси ичига тушиб кетди. Зеро, у ўзининг ҳеч қачон, хатто яққа ўзи алоҳида бир хонада ўзи учунгина рақсга тушганида ҳам бу қадар маҳорат билан ўйнай олмаслигини яхши билиб турарди.

Баъзи меҳмонлар Лобархоннинг мўъжизавий санъатига эътибор бера бошлашди.

Ана шунда... Нафиса қимдир ўзига ўқдай қадалиб турганини сезгандай бўлди ва чўчиб шу томонга қаради. Бурчакда, микрофон ёнида туриб олганча тор чертиб, бўйин томирлари ўқлоғдай бўртганча ашула айтаётган Садриддин унга ишора қилмоқда эди: “Ўйнанг! Ўйнанг!..”

Ва қиз турган жойида ноилоҳ қўлларини юқорига кўтарди...

Пул... Лобархонга ёғилиб кетди. Тўғри, Нафиса ҳам қуруқ қолмади. Аммо униқининг чўғи анча паст эди.

Лобархон дам сайин қўлида йиғилиб қолаётган пулларни йўрғалаб рақс тушиб борганча Садриддиннинг чўнтақларига солиб келишни ҳам боқарди.

Нафиса ҳам шундай килди. У энгашиб, пулни хофизнинг шимининг чўнтагига тикди. Шунда Садриддин аста ёнбошига бошини кийшайтирди ва Нафисанинг кулоғига шивирлади:

— Кулиб ўйнанг, кулиб... Одамларнинг кўзига ишва билан, лекин тик каранг. Кўзингизни опқочманг... Кулинг...

Нафисанинг иссиғи чикиб кетди. Аммо индамади. Нима ҳам дерди? “Рўдапога ўхшаб кенг кўйлакда, калта сочда ўйнасам-у, яна мехмонларга ишва килсам... бу... бу тентаклик эмасми?” десинми...

Хуллас, Нафиса учун турган-битгани азоб бўлган ярим соатлик томоша тугади.

У ҳамон энди ракс тушишни бошлагандай бардам, ғайратли, ҳамон окқуш мисоли сузиб юрган Лобархоннинг ортидан бояги хонага отилиб кирди.

— Қалай, боладимми?

Бу саволни берган махали Лобархоннинг кўзлари бахт ва шодликдан, илохий нурдан чакнарди гўё.

— Койил! — деб юборди беихтиёр харсиллаб нафас олаётган, чарчаб колган Нафиса. — Тўғриси, бунака ўйнашингизни билмагандим...

Лобархон илжайиб кўйди:

— Сиз хали кўп нарсаларни билмайсиз. Мен ракс тушсам хузур киламан, дам оламан...

— Кўриниб турибди. Сизга хавасим келди.

Сўнги жумлани Нафиса чин дилдан айтди. Аммо кутилмаганда бирдан Лобархоннинг ранги ўчди, юзидаги шодлик ифодаси ҳам сўнди. Жиддий тортган аёл хазин оҳангда гапирди:

— Менга хавас килманг. Кераги йўк... Аксинча...

Шу махал хонага оғзи кулоғида Садриддин кириб келди.

— Боладиларинг, хонимлар, — деди у пишиллаб. — Аммо-лекин сизга беш кетдим, Лобархон опа! Қайси тўйда кўрсам, хаммани лол киласиз. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Лекин шогирдингизни сал уришиб кўйинг. Унчалик киришиб кетолмади. Тасаввур килинг...

— Шогирдимга шу хизмати учун ҳам катта раҳмат, — одатига кўра хофизнинг гапини чўрт кесди Лобархон. — Бунака давралар бу синглимга тўғри келмайди. Ўзингиз ҳам факат бир мартага рухсат олгансиз шекилли, йигит?

— Албатта, албатта, — ғўлдираб колди хофиз.

— Ундай бўлса, бу синглимни танқид килгандан кўра аввал берган ваъдангизни бажаришни ўйланг.

— Албатта, албатта...

— Биз кийимларимизни алмаштириб олайлик. Сиз бизни кўчада кутиб туринг.

— Албатта, албатта. Лекин, яхшиси, сизлар чиккунча мен у-бу нарса еб тураман.

— Яна хаяжонлана бошлаган бўлсангиз, марҳамат, укам...

* * *

Машинага чиққанларидан кейин Лобархон ортига ўгирилди:

— Хўш?

— Мана, ваъдалашганимизга кўра кирк, опажон, — дея хофиз аллақачон ажратиб кўйган бир даста пулни раққосага узатди.

— Чўғи яхши бўлдими, ишқилиб? Телевизоргами, бир жойга чиқаман деяётгандингиз, колгани етадими?

— Етмаганини бир амаллаб ўзим тўғрилайман.

— Қанча етмайди?

— Ўттизтача. Лекин...

— Унда гап бундай, укам. Биласиз, мен пул учун тўйга чикмайман. Худога шукр, йикканим ўзимга етади. Болам йиғлаб сут сўраяптимики... Хуллас, шуниям олинг. Бу менинг кўшганим бўлсин. Фақат энди бу шогирдимизни безовта қилиб, бунаканги давраларга судраб юрмасангиз бўлди.

— Албатта, албатта. Айтдим-ку, ўзи бор-йўғи бир мартага деб илтимос қилганман. Телевизорга чиқиб олай. Кўрасиз, кўпи билан бир ойда юлдуз бўлиб кетаман.

— Юлдуз бўласизми-бўлмайсизми, бунинг ахамияти йўқ. Аммо яхшилаб эшитиб олинг: шогирдимни бошқа тўйга олиб чикмасангиз, шу пул сизники.

— Албатта...

— Йигит сўзи-я?

— Йигит сўзим.

— Бўпти, келишдик.

Нимагадир кайфияти тушиб кетган Лобархон кайтишда машинани тез хайдади. Радио овози баланд қилиб қўйилгани учун учаласи ҳам мик этмай келишди.

— Опанинг ҳеч кими йўқ, — дея ўзича изохлади, Садриддин раққоса машинаси кўздан ғойиб бўлганидан кейин Нафисанинг унсиз саволига жавобан. — Бир ўзи туради. Тўғрида, унга пул нима керак? Пул бизга ўхшаган талантларга керак. То юлдуз бўлиб олгунимизча... Опа вақтида роса йиғиб олган. На эр бор, на фарзанд. Шундай бўлсаям сезон пайтида артистларнинг ўзлари келиб, бир тўйга беш юзга олиб кетишади, деб эшитганман. Боради. Бормай нима ҳам қиларди? Беш юз кўчада ётмайди... Лекин ёшлигида зўр раққоса бўлган дейишади... Кейин нимадир бўлгану, сахнани ташлаб, тўйларга юра бошлаган...

* * *

Кейинги жума куни, кечга яқин ниҳоят Садриддин Меҳриддинов ижросидаги ашула телевизор орқали намойиш этилди.

Абжағи чиқиб кетган оқ-қора телевизорнинг ичига кириб кетгудай бўлиб ўтириб олган йигит билан киз хофизнинг хириллаган овозда айтаётган кўшиғини роҳатланиб эшитишди.

Кўшиқ яқунланган маҳал Садриддин пикиллаб йиғлаб юборди. Буни кўриб, меҳри ийиб кетган Нафиса уни маҳкам кучиб олди.

Тун бўйи титраб-калтираб, оламшумул режаларни қайта-қайта баён қилиб чикқан, сеҳргарнинг бир таёғи силкигани каби, телевизорга чикканидан кейин уларнинг бариси тўла-тўқис амалга ошиб қолишига мутаассибларча ишонадиган хофиз гапириб чарчамади, Нафиса уларни эшитиб... Айниқса Ўзбекистоннинг барча юлдузлари иштирок этадиган улкан тўй хақидаги режалар кизнинг қулоғига жуда-жуда ёкарди.

Тонг отди.

Бир юмалаб юлдузга айланиб қоламан, энди мени таниган ҳам танийди, танимаган ҳам, ҳамма соямга салом беради деб ишониб турган Садриддин Меҳриддинов тушга яқин, Нафиса ўқишига кетгандан сўнг ғўддайиб кўчага чикди.

Кўча ўша-ўша эди, одамлар ўша-ўша. Ҳатто куёш ҳам хамишагидек нур сочарди.

Хайрон бўлган хофиз ўқиш жойига шошди.

Бир-икки талаба тил учида табриклаган бўлди.

Аммо бу қисир табриклар хофизни қаноатлантормади.

Домлаларининг оғзига тикилди. Афсуски, улар телевизор кўришмаган экан.

Ҳазабдан тишлари ғижирлаб кетган хофиз дархол уйга қайтди ва бор аламини... ичкиликдан олди.

Кечга яқин хонага кириб келган Нафиса хофизнинг ғирт маст ҳолда думалаб ётганини кўрди.

— Улар... мени кўролмайдилар... Мен талантман... мен юлдузман... Ғаламислар... —

дея ғўлдирарди Садриддин. — Мен юлдузман...
Буни кўрган Нафиса изиллаб йиғлаб юборди.

* * *

Хофизнинг кўшиғини яна икки марта такрорлаб кўрсатишди.
Аммо катгий ишонч билан кутилган мўъжиза юз бермади.
Садриддин бир окшомнинг ўзида у ёқда турсин, хаттоки уч окшомдан кейин ҳам юлдузга айлана олмади.

Маслаҳат сўраб борган экан, кимлардир хофизга шундай дейишибди:

— Ҳозир ким кўп — кўшиқчи кўп. Камида ярми компьютерда овозини тўғрилаб олаётган бўлса!.. Кўшиғингни телевизорда, радиода камида бир ой айлантир. Натижа ана шундан кейин бўлади.

Бир ой кўшиқ “айлантириш” учун эса катта пул керак эди.

Тўйлар мавсуми бошланиб, аллақачон Лобархоннинг бозори чаккон бўлиб қолган. Бош уриб борган билан фойда йўқ. Энди у қирққа бормади, энди у беш юзга боради...

Пул керак, пул...

Хуллас, Садриддин яна ялинди-ёлворди, йиғлади-сиктади, бутун Ўзбекистоннинг тилга тушган юлдузлари иштирок этадиган тўй ваъда қилди ва охир-окибат... Нафисани яна ўзи билан бирга тўйга чиқишга кўндирди...

— Ахир бошқалар юлдуз бўлиб кетаяпти-ку! — деди ишонч билан хофиз. — Улардан қаерим кам! Талантим уларникидан ортик бўлса! Мана кўрасиз, яна бир-икки марта телевизорда кўринсам, уч-тўрт марта радиода чиксам бўлди, халқнинг ўзи мени таниб олади. Мана кўрасиз, мен албатта юлдуз бўламан... Тасаввур қилинг, хали катта-катта қасрларда яшаймиз, зўр-зўр машиналарда юрамиз, чет элларга борамиз. Хали пулнинг ўзи бизнинг кўлимизга оқиб кела бошлайди...

* * *

Орадан бир йилга яқин вақт ўтди.

Бу орада...

Бир-икки тўйда Нафиса биринчи устози Лобархон билан кўришиб қолди. Аммо Лобархон ўзини “шогирди”ни танимаётгандек тутди, Садриддиндан эса очик-ошкор нафрат билан юз ўгирди.

Бу орада...

Яккахон хонандаликда омади чопмаётган Садриддин отилиб чиқаётган янги “юлдуз”лардан биронтаси билан дуэт қуйламоқчи бўлди. Шу максатда Нозимахоним исми янги “юлдуз” ўз кўшиқларини ёзаётган хашаматли студияга ўн беш кунга яқин зир қатнади. Аввалига Садриддинга иктисодий асоси йўқ бу режанинг хом эканлигини яхши гап билан тушунтиришга уринишди, хатто куёв йигитнинг ўта рашкчи эканлигини ҳам писанда қилиб ўтишди. Аммо йигит қайта-қайта сарғайиб келавергач, охири бу қадар безбетликдан ғазабга минган тансоқчилар уни хайдаб солишди, бунга ҳам кўнмагач, ўхшатиб қалтаклашди. Лунжи шишган, бир кўзи кўқарган Садриддин уч-тўрт кун тишларини ғижирлатганча “Хали ўзлари ялиниб келишади”, деб юрди. Аммо нимагадир улардан дарак бўлавермади.

Бу орада...

Нафиса... биринчи хомиласидан айрилди. Ўз ихтиёри билан.

Садриддин оёқ тираб туриб олди: “Хали ёшмиз. Мен ўсишим керак, юлдуз бўлишим керак. Бола оёғимга тушов бўлади. Олдириб ташланг... Мен хали машхур бўлиб кетаман. Ушанда...”

Нафиса... бўйсунди... Ўқишни ҳам ташлади... Хатто бахайбат Комиланинг мушт

дўлайтиришлари ҳам наф бермади...

Бу орада... “конни юрдириб олиш учун” дея, “уялмаслик учун” дея тўйларга борган махали оз-оздан ича бошлаган Нафиса коньякка ҳам анча-мунча ўрганиб қолди.

Ва ниҳоят... Энг ёмони...

Телевизорга уч эмас, тўрт эмас, нақ тўккиз марта пул тўлаб чикиб ҳамки юлдузга айлана олмаган Садриддин Мехридиновнинг асаблари дош беролмади...

Шундай офир кунларнинг бирида ўзининг истеъдоди тан олинмаётганини ўйлаб қуйиб кетаётган хофиз тонгга қадар ичди ва қуёш нурлари энди уфқда бўй кўрсатаётган маҳал йўлакка кип-яланғоч ҳолида чикиб олганча бўкира бошлади:

— Мен юлдузман!.. Мен талантман!.. Мен машхур қўшиқчиман!..

Нафиса минг тавалло қилмасин, ялиниб-ёлвормасин, хофиз хонага қайтиб кирмади.

Қўшнилardan кимдир кўнғирок қилган экан, етиб келган “Тез ёрдам” шифокорлари бечора хофизни тўғри рухий хасталиклар шифохонасига олиб бориб ташлашди.

Мана, орадан икки ойга яқин вақт ўтди. Нафиса кунда-кунора шифохонага боради. Орасира “Мен юлдузман!.. Мен талантман!” деб қичкириб қоладиган Садриддиннинг қаравоти ёнида ўтириб юм-юм йиғлайди... Сўнг аста ўрнидан туради ва оёқларини аранг судраб босганча хофиз ижарада турган уйга йўл олади... Аммо у ерда ҳам узок ўтиролмайди. Бадқовок хўжайин уч ойлик ижара пулини сўраб келиб турган бўлади. Шўрлик Нафиса зор-зор йиғлаб яна ортига, телба хофиз ёнига қайтади...

(2008 йил)